

Katarzyna Szostak-Król

Wolontariusz w akcji

Uczniowskie projekty
na rzecz społeczności lokalnej

FUNDACJA
OBYWATELSKA
PERSPEKTYWA

Tekst: Katarzyna Szostak-Król

projekt okładki: Aleksandra Witaszczyk

skład i łamanie: Aleksandra Witaszczyk

autorzy zdjęć: Dariusz Bielawski, Beata Buńkowska, Anna Kowalska-Aleksiejuk, Justyna Olech

Publikacja pt. „Wolontariusz w akcji – uczniowskie projekty na rzecz społeczności lokalnej” powstała w ramach realizacji projektu pt. „Szkoła aktywnej integracji”.

Projekt pt. „Szkoła aktywnej integracji”, dofinansowano ze środków budżetu państwa przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich NOWE FIO na lata 2021 - 2030

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021-2030

NOWE FIO

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Wydawca:

Fundacja Obywatelska Perspektywa

ul. Puławska 24b lok.14

02-512 Warszawa

www.obywatelska.org.pl

FUNDACJA
**OBYWATELSKA
PERSPEKTYWA**

Warszawa 2021

Katarzyna Szostak-Król

Wolontariusz w akcji

Uczniowskie projekty
na rzecz społeczności lokalnej

Warszawa 2021

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Rozdział	7
1.1 Wolontariat i wolontariusz – teoria	7
1.1.1 Wolontariat i wolontariusz – pojęcia	7
1.1.2 Funkcje wolontariatu	8
1.1.3 Formy wolontariatu	9
1.1.4 Obszary działania i rodzaje prac wolontariackich	9
1.2 Rola aktywności społecznej, obywatelskiej i wolontariatu w rozwoju dzieci i młodzieży ...	10
1.3 Wolontariat szkolny	12
1.3.1. Prawne uwarunkowania wolontariatu szkolnego	12
1.3.2 Szkolne Koło Wolontariatu (SKW)	13
2. Rozdział	17
2.1 Przepis na działanie wolontariackie krok po kroku	17
2.1.1 Krok 1 – Przygotowanie działania	17
2.1.2 Krok 2 – Realizacja działania	18
2.1.3 Krok 3 – Zakończenie działania	18
2.2 Uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej	18
2.3 Szuflada pomysłów – propozycje dobrych praktyk	21
2.3.1 Kocie Ranczo w potrzebie	21
2.3.2 Spartakiada przedszkolaka	25
2.3.3 Uwalniamy książki – kącik czytelniczy w Szkole Podstawowej nr 26 w Białymstoku ..	30
2.3.4 Warsztaty Bożonarodzeniowe - świąteczne eko-ozdoby	35
2.3.5 Czytanie na dywanie – starsi czytają młodszymi	39
2.3.6 Poczta dla babci i dziadka	42
2.3.7. Dorośli i dzieci zbierają elektrośmieci	45
2.3.8. Witamy w Białymstoku – pomoc dzieciom z Afganistanu	48
2.3.9 Zmieniamy przestrzeń szkoły dla nas	50
2.4 Opinie wolontariuszy i koordynatorów/opiekunów Szkolnego Koła Wolontariatu	53
Przewodnik bibliograficzny	55
Załączniki	58
Załącznik nr 1	58
Załącznik nr 2	59
Załącznik nr 3	62
Załącznik nr 4	65
Załącznik nr 5	66
O projekcie	67
O fundacji	68

Wprowadzenie

Szanowni Państwo,
w imieniu Fundacji Obywatelska Perspektywa realizującej projekt pn. „Szkoła aktywnej integracji”¹, oddaję w Państwa ręce publikację „Wolontariusz w akcji – uczniowskie projekty na rzecz społeczności lokalnej” poświęconą zagadnieniom wolontariatu w szkole.

Treści zawarte w książce są wynikiem analizy literatury naukowej, metodycznej oraz doświadczeń wynikających z pracy z wolontariuszami i wolontariuszkami w Szkole Podstawowej Nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku. Publikacja jest jednocześnie odpowiedzią na nasilającą się, w obecnej trudnej sytuacji epidemiologicznej, potrzebę tworzenia w polskich szkołach przestrzeni do rozwoju dzieci i młodzieży w zakresie aktywności społecznej i obywatelskiej, a w szczególności aktywności wolontariackiej. Codzienna walka z epidemią spowodowała ograniczenie kontaktów społecznych. Lockdown wymusił zamknięcie szkół i placówek edukacyjnych. Od tej chwili, dla większości uczniów, zajęcia prowadzone były w formie zdalnej. Wyniki badań społecznych² dotyczących skutków izolacji wprowadzonej w okresie pandemii jednoznacznie wykazują, że dzieci nie poradziły sobie w nowej sytuacji społecznej i edukacyjnej. Stres, niepokój i poczucie bezradności destrukcyjnie wpłynęły na ich rozwój emocjonalny i społeczny. Ciągłe zmiany sytuacji epidemicznej doprowadziły do destabilizacji psychicznej dzieci, pogłębienia poczucia osamotnienia, braku pewności siebie, narastania niechęci do wyjścia z domu, osłabienia wzajemnej życzliwości i chęci integracji. Spadła motywacja dzieci i młodzieży do podejmowania działań na rzecz innych, wzrosło ryzyko zaburzeń adaptacyjnych.

W tej sytuacji warto postawić na wolontariat. Wolontariat daje niepowtarzalną szansę na kształtowanie w młodym człowieku wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka i wzbudzanie w nim refleksji nad własnym stylem życia i podejmowanymi decyzjami. Jest skuteczną formą odpowiedzialnego obywatelstwa poprzez działanie na rzecz innych, pogłębianie zaangażowania i naukę wspólnego diagnozowania i rozwiązywania problemów. Bycie wolontariuszem i wolontariuszką zwiększa szanse edukacyjne młodych ludzi, nie tylko dzięki temu, że podnosi ich poczucie własnej wartości, poprawia wizerunek w oczach innych, ale też uczy współpracy, planowania, zarządzania czasem i konsekwencji. Wolontariat stanowi szansę dla każdego, niezależnie od wieku, rasy, płci, stanu zdrowia, wyznania, przekonań politycznych. Każdy ma prawo zostać wolontariuszem i zacząć aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Publikacja składa się z dwóch części. Pierwsza część poświęcona jest podstawom teoretycznym i tworzą ją trzy komplementarne podrozdziały.

1 Projekt realizowany przez Fundację Obywatelska Perspektywa pn. Szkoła aktywnej integracji jest finansowany przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021–2030 NOWE FIO.

2 Patrz więcej: M. Dragan, Zdrowie psychiczne w czasie pandemii Covid-19. Raporty wstępne z badania naukowego kierowanego przez dr hab. Małgorzatę Dragan, <http://psych.uw.edu.pl/2020/05/04/zdrowie-psychiczne-w-czasie-pandemii-covid-19-raport-wstepny-z-badania-naukowego-kierowanego-przez-dr-hab-malgorzate-dragan/>, dostęp: 22.12.2021; Jak nastolatki znoszą ograniczenia związane z epidemią, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, <https://www.google.com/search?q=fundacja+dajemy+dzieciom+si%C5%82%C4%99>, dostęp: 12.11.2021; Raport z badań „Krakowska młodzież w warunkach kwarantanny Covid-19”, <https://ifis.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/9/2020/04/Krakowska-m%C5%82odziej-COVID19.pdf>, dostęp: 22.12.2021.

Pierwszy z nich *Wolontariat i wolontariusz – teoria* rozpoczynam od prezentacji pojęć związanych z wolontariatem. Następnie prezentuję funkcje autokreacyjne i ogólnospołeczne wolontariatu. Po czym, rozpoczynając od ukazanie różnych form wolontariatu, analizuję obszary działania i rodzaje prac wolontariackich podejmowanych najczęściej przez dzieci i młodzież.

W drugim podrozdziale *Rola aktywności społecznej, obywatelskiej i wolontariatu w rozwoju dzieci i młodzieży* analizie poddaję korzyści, jakie niesie wolontariat dla rozwoju dzieci i młodzieży. Koncentruję się w nim na działalności wolontariackiej z punktu widzenia pedagogiki społecznej i rozwoju kompetencji społecznych.

W ostatnim podrozdziale *Wolontariat szkolny* prezentuję prawne uwarunkowania związane z działalnością wolontariatów szkolnych na terenie placówek oświatowych oraz wskazówki dotyczące działalności w szkołach Szkolnych Kół Wolontariatu. Ta część książki jest poradnikiem, jak założyć w szkole Szkolne Koło Wolontariatu.

Druga część publikacji stanowi bazę inspiracji, które mogą być przydatne podczas powoływania do życia na terenie placówki oświatowej Szkolnego Koła Wolontariatu oraz realizowania różnych działań wolontariackich.

Tę część rozpoczynam podrozdziałem *Przepis na wolontariackie działanie krok po kroku*, w którym szczegółowo opisuję etapy przygotowania i realizacji wolontariackiego działania.

Drugi podrozdział *Uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej* poświęcam zaprezentowaniu metody projektu jako sprawdzonego sposobu na skuteczną realizację uczniowskich inicjatyw wolontariackich.

Szufflada pomysłów – propozycje dobrych praktyk to trzeci podrozdział, który zawiera katalog działań zrealizowanych przez wolontariuszy/wolontariuszki – uczniów/uczennice Szkoły Podstawowej nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku podczas zajęć rozwijających aktywność obywatelską, proekologiczną i wolontariacką dzieci i młodzieży pn. „Otwieraj się na potrzeby ludzi i środowiska – rozwój aktywności obywatelskiej uczniów” w ramach projektu pn. „S”zkoła aktywnej integracji”. Przedstawione pomysły mogą stanowić gotowe narzędzie pracy z dziećmi i młodzieżą w ramach działalności Szkolnych Kół Wolontariatu oraz inspiracją podczas projektowania działań inicjowanych przez wolontariuszy.

Drugą część publikacji zamykam podrozdziałem stanowiącym relację obrazującą życie projektu „S”zkoła aktywnej integracji” z uwzględnieniem wypowiedzi i opinii uczestników na temat doświadczeń związanych z uczestnictwem w inicjatywie.

W końcowej części publikacji został zamieszczony przewodnik bibliograficzny zawierający wykaz literatury dotyczącej zagadnień związanych z wolontariatem. Stanowi on zestawienie publikacji, do których odwołuję się w książce.

Mam nadzieję, że niniejsza publikacja stanie się cennym źródłem inspiracji dla wszystkich zainteresowanych problematyką w niej zawartą: pedagogów, nauczycieli, edukatorów, uczniów, rodziców, wolontariuszy i zachęci do podjęcia aktywności w przestrzeni publicznej przy wykorzystaniu idei wolontariatu.

Na koniec pragnę podziękować wszystkim zaangażowanym w realizację projektu „S”zkoła aktywnej integracji”, w szczególności tym, którzy włączyli się do pracy na rzecz naszego szkolnego i lokalnego środowiska.

Autorka

1. Rozdział

1.1 Wolontariat i wolontariusz – teoria

1.1.1 Wolontariat i wolontariusz – pojęcia

Wolontariat to pojęcie pochodzące z łaciny [łac. *voluntarius*]³ oznaczające *dobrowolny, chętny*. Odwołuje się ono do zachowań społecznych jednych osób na rzecz drugich. Zachowania te powinny charakteryzować się: bezinteresownością, wolną wolą, chęcią do świadczenia pomocy innym. Bezinteresowność rozumiana jest tu jako brak wynagrodzenia finansowego.

Definicja sformułowana przez Centrum Wolontariatu w Warszawie brzmi: „wolontariat to bezpłatne, świadome, dobrowolne działanie na rzecz innych, wykraczające poza więzi »rodzinno-przyjacielsko-koleżeńskie«⁴. W sytuacji występowania pomiędzy ludźmi relacji rodzinnych, przyjacielskich, koleżeńskich pomaganie wynika nie z ideałów wolontariatu, ale raczej z wychowania i tradycji.

W Polsce działalność wolontariatu reguluje Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2020r. poz. 1057, z 2021r. poz. 1038, 1244, 1535). Po raz pierwszy w polskim prawie zostały w niej zdefiniowane takie pojęcia, jak: „wolontariusz”, „organizacja pozarządowa” oraz „działalność pożytku publicznego”. Ustawa reguluje zasady angażowania wolontariuszy, ich prawa i obowiązki oraz przysługujące im świadczenia. Nad realizacją postanowień ustawy czuwa powołany przy Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej.

Zgodnie z ustawą wolontariusz to osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie⁵. Zgodnie z tym zapisem pracę wolontariacką może wykonywać każda osoba bez względu na wiek i zdolność to czynności prawnych, ale musi to robić dobrowolnie i bez wynagrodzenia. Należy jednak pamiętać, że obowiązki związane z wolontariatem osoby niepełnoletniej wynikają z zapisów Kodeksu cywilnego i dotyczą ograniczeń dotyczących zawierania umów. W myśl art. 12 Kodeksu cywilnego⁶, jeżeli wolontariusz jest osobą powyżej 13 roku życia, możemy z nim zawrzeć porozumienie za zgodą rodziców/opiekunów prawnych. Jeżeli zaś wolontariusz jest osobą poniżej 13 roku życia, w jego imieniu porozumienie musi zawrzeć rodzic/prawny opiekun.

Wolontariuszem jest zatem osoba, która pomaga innym ludziom, przez co sprawia, że życie tych ludzi staje się łatwiejsze i nabiera głębszego sensu⁷. Najczęściej osoby pracujące wolontaryjnie koncentrują się przede wszystkim wokół różnego typu organizacji pozarządowych i instytucji publicznych.

3 <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wolontariat;3997784.html>, dostęp: 12.12.2021.

4 M. Ochman, P. Jordan, Jak pracować z wolontariuszami?, Warszawa 1997, s. 15.

5 Art. 2 pkt 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2020r. poz. 1057, z 2021r. poz. 1038, 1244, 1535).

6 Art. 12 Kodeksu cywilny (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 1740) – Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

7 D. Piotrowski, M. Maciuła, Od chaosu do ustawy, w: Barwy wolontariatu, red. M. Maciuła, Warszawa 2002, s. 10.

1.1.2 Funkcje wolontariatu

Biorąc pod uwagę społeczne funkcje wolontariatu, można podzielić je na funkcje autokreacyjne i funkcje ogólnospołeczne⁸. Określają one wkład i rolę wolontariatu w funkcjonowanie globalnego systemu społecznego oraz rzeczywiste lub możliwe skutki tak ukierunkowanych zachowań prospołecznych dla innych sfer życia społecznego i dla osób w nie zaangażowanych.

Do funkcji autokreacyjnych należą⁹:

- funkcja wychowawcza związana z kształtowaniem osobowości wolontariusza podczas wykonywania pracy wolontariackiej;
- funkcja afiliacyjna wynikająca z naturalnej potrzeby przynależności człowieka do danej grupy społecznej, z którą się utożsamia;
- funkcja integracyjna związana z ideą solidarności ludzkiej, więzią społeczną, która przejawia się w pobudzaniu do działania społeczności lokalnej, aktywizowaniu, wzmacnianiu odpowiedzialności jednostki za wspólnotę;
- funkcja aksjologiczno-normatywna związana jest ze wskazaniem na uznawane wartości w społeczeństwie, utrwalaniem systemu wartości takich jak: miłość, bezinteresowność, tolerancja, podmiotowość;
- funkcja ekspresyjna sprowadza się do tworzenia ludziom możliwości realizacji ich potrzeb wyższego rzędu – potrzeby samorealizacji, szacunku i uznania oraz potrzeby miłości i przynależności.

Do funkcji ogólnospołecznych należą¹⁰:

- funkcja innowacyjna ukierunkowana na poszukiwanie, wprowadzanie i promowanie oryginalnych rozwiązań społecznych;
- funkcja pomocowa polega na zaspokajaniu podstawowych potrzeb jednostki w zakresie świadczeń materialnych i pozamaterialnych oraz usług społecznych;
- funkcja ekonomiczna polega na pozyskiwaniu dodatkowych środków i zasobów;
- funkcja normalizacyjna polega na uzupełnianiu przez organizacje pozarządowe oraz różne inicjatywy społeczne działań sektora publicznego, poszerzając bazę proponowanych świadczeń lub stwarzając konkurencję i wymuszając lepszą jakość świadczeń;
- funkcja lobbingsowa polega na wyrażaniu ważnych kwestii dla danej grupy społecznej w celu wywarcia wpływu na władze lokalne, państwowe w celu ich rozwiązania i przeciwdziałania negatywnym zjawiskom życia społecznego;
- funkcja rzecznictwa interesów obywateli umożliwia występowaniu w imieniu tych grup, które z różnych względów nie są w stanie tego skutecznie robić;
- funkcja kontrolna polega na monitorowaniu działań władz publicznych, ocenie systemu państwowego i podejmowaniu stosownych kroków w przypadku stwierdzenia błędów.

8 Cyt. za: M. Górecki, Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia, w: Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy, Nauki Społeczne, 2013, nr 1, s. 86.

9 Tamże, s. 86 – 88.

10 M. Górecki, Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia, op. cit., s. 88 – 90.

1.1.3 Formy wolontariatu

Działalność wolontariacką można podzielić na różne sposoby.

Ze względu na społeczną podstawę funkcjonowania wolontariatu wyróżniamy wolontariat¹¹:

- nieformalny – zaangażowanie społeczne bez pośrednictwa żadnych organizacji i instytucji, przejawiające się w spontanicznych działaniach;
- formalny – zaangażowanie poprzez różnego rodzaju organizacje i instytucje.

Drugi podział: wolontariat indywidualny i grupowy wynika z liczby osób zaangażowanych w działania wolontariackie. Wolontariat indywidualny polega na pracy danego wolontariusza zazwyczaj nie związanego z żadną instytucją na rzecz osób prywatnych np. u osób starych, niepełnosprawnych. Zaś wolontariat grupowy polega na pracy zespołowej wolontariuszy z różnych środowisk.

Wolontariat ze względu na czas zaangażowania wolontariuszy dzielimy na¹²:

- akcyjny (okazjonalny) – stanowią go pojedyncze, krótkoterminowe projekty np. zbiórka karmy dla zwierząt ze schroniska;
- stały (długotrwały) – ma miejsce, gdy wolontariusz jest związany z daną organizacją/instytucją i wykonuje na jej rzecz określone prace.

Biorąc pod uwagę terytorium, na którym pracuje wolontariusz, możemy wyróżnić wolontariat:

- krajowy – realizowany poprzez działania na skalę ogólnokrajową;
- zagraniczny – realizowany poprzez działania na skalę międzynarodową.

Obecnie możemy wymienić kilka szybko rozwijających się gałęzi wolontariatu np. wolontariat sportowy, pracowniczy (tzw. wolontariat biznesu), wolontariat seniorów, wolontariat internetowy (tzw. wirtualny, e-wolontariat) czy też wolontariat szkolny.

1.1.4 Obszary działania i rodzaje prac wolontariackich

Wolontariusze pracują w różnych dziedzinach życia społecznego, zwracając uwagę na pojawiające się potrzeby. Podkreślić należy, że wraz ze zmianami społecznymi tych problemów jest coraz więcej. Stąd to obszary działań wolontariuszy, podobnie zresztą jak organizacji pozarządowych, placówek publicznych, czy firm najłatwiej klasyfikować według celów ich działań¹³.

Wśród nich wyróżnimy między innymi następujące obszary:

- społeczności lokalne;
- zdrowie;
- ubóstwo;
- bezrobocie;
- bezdomność;
- sieroty;
- uzależnienia;
- ofiary (przemocy, wojen, klęsk żywiołowych, katastrof);

11 Tamże, s. 94.

12 Tamże, s. 95.

13 D. Ilczuk, Sektor non profit w kulturze. Analiza instytucjonalnofinansowa fundacji i stowarzyszeń, Warszawa 1995.

- edukacja i/lub nauka;
- czas wolny;
- sport, rekreacja;
- prawa człowieka;
- mniejszości (narodowe, religijne, seksualne);
- kultura i sztuka;
- polityka;
- biznes;
- bezpieczeństwo publiczne;
- ekologia;
- budownictwo, mieszkalnictwo, bariery architektoniczne.

Nie ma jednego katalogu czynności, do którego można zakwalifikować wolontariat. Wśród wielu rodzajów prac wolontariackich podejmowanych przez wolontariuszy można wymienić:

- kwestowanie i zbieranie funduszy na założony cel;
- bezpośrednią pomoc osobom potrzebującym udzielaną w domach i instytucjach społecznych;
- udzielanie specjalistycznych porad np. prawnych;
- dyżury przy telefonie zaufania;
- przygotowanie i udział w kampaniach społecznych, imprezach społecznych;
- pomoc w pracach administracyjno-porządkowych;
- organizowanie czasu wolnego itp.

1.2 Rola aktywności społecznej, obywatelskiej i wolontariatu w rozwoju dzieci i młodzieży

Z badania CBOS z marca 2020 roku pt. „Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich”¹⁴ wynika, że z roku na rok rośnie odsetek osób posiadających własne doświadczenia wolontariatu. Przeprowadzone badania wykazują też, że w wolontariat angażuje się coraz większa liczba ludzi młodych.

Umożliwienie dzieciom i młodzieży angażowania się w wolontariat jest niewątpliwie jedną z najlepszych możliwości ich rozwoju. Duże zainteresowanie dzieci i młodzieży wolontariatem wskazuje na to, że zadania oferowane przez wolontariat wpisują się w ich potrzeby rozwojowe. Młodzi ludzie, rozpoczynając pracę w wolontariacie, kierują się wieloma motywami. Wśród nich można wymienić¹⁵:

- chęć uczestnictwa w grupie rówieśników;
- potrzebę zdobycia uznania innych;
- poszukiwanie sposobu na naukę;
- rozwój nowych umiejętności.

Osoby angażujące się w wolontariat najczęściej robią to z własnej inicjatywy, ale poddają się też namowom koleżanek i kolegów. Rządziej wpływ na ich decyzję ma nauczyciel czy pedagog.

¹⁴ Cyt. za: Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich, <https://misyjne.pl/caritas-polska-pandemia-zwiekszy-la-zaangazowanie-polakow-w-wolontariat/>, dostęp: 12.12.2021.

¹⁵ G. Kata, Wolontariat szkolny, Warszawa 2017, s. 7.

Dodatkowo młodzi ludzie wskazują¹⁶, że do podjęcia działań wolontariackich motywuje ich chęć pomocy innym, zrobienia czegoś dobrego, ale też chęć przekonania się o tym, jak wygląda praca wolontariusza. Wolontariat daje im możliwość sprawdzenia się w nowej sytuacji.

Znaczenie wolontariatu szkolnego dla wychowania jest nieocenione, ponieważ wolontariat obok różnych form aktywności, to także kształtowanie systemu wartości dzieci i młodzieży opartego na szacunku do drugiego człowieka i odpowiedzialności. Wolontariat w zdecydowanej większości znacząco wpływa na stosunek do życia młodych ludzi. Zazwyczaj zwraca się uwagę na kilka kwestii¹⁷. Wśród nich na to, że aktywność w wolontariacie uświadamia dzieciom i młodzieży, że wartości materialne nie są najważniejsze, że wokół nas jest dużo nędzy, cierpienia, samotności i strachu. Następuje zmiana stosunku do ludzi, która objawia się większą odpowiedzialnością za los potrzebujących oraz większą tolerancją dla przekonań i postaw innych ludzi. Rozwijają się takie cechy charakteru jak wrażliwość, cierpliwość, pokora, wyrozumiałość.

Działalność wolontariacka jest też bardzo ważna z punktu widzenia pedagogiki społecznej¹⁸ i rozwoju kompetencji społecznych:

- budzi, organizuje „siły społeczne” i wzmacnia więzi istniejące w danej społeczności;
- stanowi podstawę do tworzenia się świadomego społeczeństwa obywatelskiego;
- zapewnia możliwość nieformalnego kształcenia, stając się istotnym elementem strategii kształcenia się przez całe życie (edukacja permanentna);
- przyczynia się do budowania tożsamości i integracji różnych kulturowo społeczeństw na świecie.

Poprzez włączanie się wolontariuszy w tworzenie i planowanie akcji następuje pogłębienie kompetencji organizacyjnych. Wolontariusze zdobywają pierwsze zawodowe doświadczenia. Mogą rozwijać swoje talenty i odkrywać nowe pasje.

Reasumując, wolontariat przynosi dzieciom i młodzieży korzyści, wśród których najważniejsze to¹⁹:

- wzmocnienie poczucia sensowności własnego życia;
- podwyższenie samooceny, dowartościowanie;
- pogłębienie refleksji nad stylem życia;
- poznanie siebie;
- otwarcie się na nowe możliwości;
- pogłębianie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresujących;
- zaangażowanie w działania prospołeczne;
- rozwijanie umiejętności społecznych i komunikacyjnych;
- pozytywne relacje z otoczeniem;
- poczucie przynależności do grupy rówieśniczej;
- cenne doświadczenia życiowe i nowa wiedza;
- zdobycie wielu nowych kompetencji;
- różne możliwości spędzania wolnego czasu.

16 M. Skupień, D. Stawik, J. Zając, J. Franiak, J. Wieczorek, J. Polak, A. Kmiecik, *Szkolne wolontariaty. Co zrobić, żeby zagrało?*, Katowice 2016, s. 16 – 19.

17 M. Górecki, *Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia*, op. cit., s. 107.

18 Tamże.

19 Patrz także: M. Górecki, *Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia*, op. cit., s. 107 – 108; G. Kata, *Wolontariat szkolny*, op.cit., s. 9 – 10.

1.3 Wolontariat szkolny

Wolontariat szkolny ma charakter stały i altruistyczny i jest rozumiany jako forma aktywności uczniów przejawiająca się w różnych inicjatywach i działaniach polegających na udzielaniu wsparcia osobom potrzebującym, rówieśnikom, społeczności lokalnej itp.²⁰ Dzięki zajęciom realizowanym w ramach wolontariatu szkolnego poszerzamy ofertę zajęć dodatkowych w szkole oraz rozwijamy współpracę szkoły z lokalnymi instytucjami i organizacjami.

1.3.1. Prawne uwarunkowania wolontariatu szkolnego

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w sposób ogólny określa zasady organizowania wolontariatu oraz wskazuje na podmioty, które mogą organizować wolontariat. Wśród tych podmiotów znajduje się szkoła. Podmiotami odpowiedzialnymi za rozwój wolontariatu w szkole są dyrektor i samorząd uczniowski.

Szczegółowe zasady organizacji wolontariatu szkolnego zawarte są w Ustawie z dnia 14 grudnia 2016r. – Prawo oświatowe²¹. Art. 68 ust. 1 pkt 9 tejże ustawy nakłada na dyrektora szkoły obowiązki „stworzenia warunków do działania w szkole wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, (...) których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły”²².

Do podejmowania działań z zakresu wolontariatu (w porozumieniu z dyrektorem szkoły) upoważniony jest samorząd uczniowski²³. Zaś sposób organizacji i realizacji działań wolontariatu uczniowskiego powinien być zawarty w statucie szkoły²⁴.

Idea wolontariatu obecna jest także w podstawie programowej kształcenia ogólnego²⁵. Znajduje się w niej wiele odniesień do potrzeby kształtowania postaw prospołecznych oraz wolontariatu²⁶.

Jako cel szkoła stawia sobie „wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina,

20 G. Kata, Wolontariat szkolny, op. cit., s. 4.

21 Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021r., poz. 1082); Tamże: art. 98 ust. 1 pkt 21: Statut szkoły zawiera sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu.

22 Tamże.

23 art. 85 ust. 6 i 7 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016r., op.cit. w brzmieniu: Samorząd w porozumieniu z dyrektorem szkoły może podejmować działania z zakresu wolontariatu. Samorząd może ze swojego składu wyłonić radę wolontariatu.

24 art. 98 ust. 1 pkt 21 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016r., op.cit. w brzmieniu: Statut szkoły zawiera sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu.

25 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017r., poz. 356 z póź. zm.)

26 Tamże: Kształcenie i wychowanie w szkole podstawowej sprzyja rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów. Zadaniem szkoły jest wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat.

przyjaciele), a także kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość²⁷.

Twórcy podstawy programowej wskazują też na najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego i wśród nich znajdują się „praca w zespole i społeczna aktywność oraz aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju”²⁸.

Z zapisów prawnych wynika więc, że szkoła może w ramach swoich zadań edukacyjno-wychowawczo-opiekuńczych organizować szkolny wolontariat. Dla dzieci i młodzieży szkoła jest naturalnym miejscem do podjęcia działań na rzecz innych²⁹.

W szkołach najczęściej spotykaną formą działalności wolontariackiej prowadzonej przez samorząd uczniowski jest szkolne koło lub klub wolontariatu. Istnieje też inna forma organizacji wolontariatu przez samorząd uczniowski jaką jest rada wolontariatu, jednak biorąc pod uwagę zapisy występujące w literaturze przedmiotu i zadaniach postawionych radzie wolontariatu i szkolnym kołom wolontariatu, rozróżnienie między radą wolontariatu i szkolnym kołem wolontariatu ma charakter semantyczny³⁰.

Warto zauważyć, że uczniowie mogą w szkole być wolontariuszami nie tylko w ramach działań prowadzonych przez samorząd uczniowski, ale także pracować na rzecz różnych stowarzyszeń, organizacji pozarządowych działających na terenie szkoły (zgodę na obecność na terenie szkoły organizacji i stowarzyszeń musi wyrazić rada szkoły i rada rodziców).

Nie można zapomnieć, że możliwość wykazania się aktywnością wykraczającą poza obowiązek szkolny jest dodatkowo premiowana podczas rekrutacji do szkoły ponadpodstawowej.

1.3.2 Szkolne Koło Wolontariatu (SKW)

Szkolne Koło Wolontariatu to rodzaj dodatkowych zajęć organizowanych w szkole. Tworzą go uczniowie z różnych klas danej szkoły, którzy w ramach koła realizują działania wolontariackie podejmowane dobrowolnie i bez wynagrodzenia, zawsze pod opieką nauczyciela/pedagoga koordynatora działań.

Wolontariusze skupieni w Szkolnych Kołach Wolontariatu podejmują działania na rzecz dwóch środowisk:

- społeczności szkolnej np. pomoc koleżeńska – uczniowie ze starszych klas pomagają młodszym uczniom, którzy mają trudności w nauce, wspólnie organizują przedsięwzięcia, akcje, np. zbiórki przyborów dla potrzebujących rówieśników itp.);
- środowiska lokalnego np. ochotnicy pomagają osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym, organizują zbiórki, kwesty, zajęcia w świetlicach dla dzieci.

Można wyodrębnić kilka etapów powstawania Szkolnego Koła Wolontariatu³¹, które zaprezentowano poniżej.

27 Tamże.

28 Tamże.

29 Kto na ochotnika? Szkolne programy wolontariatu, pod red. S. Żmijewskiej-Kwiręg, Warszawa 2017.

30 G. Całek, Wolontariat uczniów w systemie oświaty po reformie edukacji w 2017 roku, *Kwartalnik Trzeci Sektor*, 2/2018, nr 42, s. 69.

31 M. Skupień, D. Stawik, J. Zajęc, J. Franiak, J. Wieczorek, J. Polak, A. Kmieciak, *Szkolne wolontariaty. Co zrobić, żeby zagrało?*, op. cit.

Podjęcie decyzji o powstaniu SKW

Szkolne Koło Wolontariatu może powstać z inicjatywy jednego lub kilku nauczycieli, uczniów lub dyrekcji szkoły. Ważne jest, że decyzję o powstaniu SKW podejmuje dyrekcja szkoły w porozumieniu z radą pedagogiczną.

Wyłonienie koordynatora SKW

Najważniejszą osobą, dzięki której wolontariat szkolny może być dobrze zorganizowany i realizowany jest koordynator SKW – nauczyciel/opiekun, który odpowiada za wyznaczanie kierunków prac koła, organizację spotkań wolontariuszy, określanie terminów realizacji zadań.

Praca w SKW wymaga od nauczyciela przede wszystkim wysokiego poziomu kompetencji interpersonalnych, ale też dobrego zorganizowania, kreatywności i odpowiedzialności. Koordynatorem wolontariuszy powinna być osoba, która³²:

- lubi pracę z ludźmi;
- szanuje innych i ich opinie;
- buduje dobrą atmosferę pracy;
- budzi zaufanie;
- zna potrzeby środowiska szkolnego i lokalnego;
- jest odporna na stres i na częste zmiany;
- jest pełna entuzjazmu;
- jest opanowana, zdeterminowana.

Wymienione wyżej cechy pozwolą koordynatorowi skutecznie dbać o potrzeby wolontariuszy. Do zadań koordynatora Szkolnego Koła Wolontariatu należy:

- przeprowadzenie procesu rekrutacji do SKW;
- przygotowanie wolontariuszy do podjęcia działań w formie szkoleń;
- organizowanie spotkań SKW;
- budowanie zespołu i współpracy w nim;
- monitorowanie działania młodych ludzi;
- motywowanie do pracy;
- wspieranie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji;
- nagradzanie wolontariuszy;
- ewaluowanie prowadzonych działań;
- reprezentowanie wolontariuszy w szkole i instytucjach zewnętrznych.

Zebranie chętnych uczniów

Akcję promocyjną przeprowadza koordynator SKW, wykorzystując różne sposoby, wśród których można wymienić:

- bezpośrednie spotkania informacyjne z uczniami na temat idei wolontariatu, korzyści płynących z zaangażowania się w wolontariat;

³² Patrz więcej: M. Skupień, D. Stawik, J. Zając, J. Franiak, J. Wieczorek, J. Polak, A. Kmiecik, Szkolne wolontariaty. Co zrobić, żeby zagrało?, op. cit.

- komunikaty przekazywane drogą elektroniczną lub w formie plakatów, gazetek itp.;
- zorganizowanie spotkania z wolontariuszami np. z innej szkoły.

Nie można zapomnieć o pozyskaniu zgody rodziców/prawnych opiekunów na uczestnictwo dziecka w działaniach wolontariatu szkolnego (Załącznik nr 1³³).

Przygotowanie regulaminu działalności SKW

Koordynator SKW w porozumieniu z dyrekcją szkoły oraz samorządem uczniowskim opracowuje zasady regulujące pracę SKW (Załącznik nr 2³⁴). W tym dokumencie zawarte będą także cele stawiane przed szkolnym wolontariatem.

Zawarcie porozumienia o świadczeniu pracy wolontariackiej

Porozumienie zawierane między szkołą a wolontariuszem o świadczeniu pracy wolontariackiej (Załącznik nr 3³⁵) powinno zawierać opis powierzonych zadań i obowiązków, sposób ich wykonania oraz informacje na temat praw i obowiązków wolontariusza. Porozumienie ma formę kontraktu zawieranego z uczniem – wolontariuszem. Porozumienie jest obowiązkowe, jeśli działalność wolontariacka ucznia trwa lub jest zaplanowana na dłużej niż 30 dni³⁶.

Należy pamiętać, że w związku z tym, że zawierane z wolontariuszem porozumienie jest umową cywilnoprawną, osoby je zawierające muszą mieć pełną zdolność do czynności prawnych, którą uzyskują po ukończeniu 18 roku życia. Jeżeli wolontariusz jest osobą powyżej 13 roku życia, możemy z nim zawrzeć porozumienie za zgodą rodziców/opiekunów prawnych. Jeżeli zaś wolontariusz jest osobą poniżej 13 roku życia, w jego imieniu porozumienie musi zawrzeć rodzic/prawny opiekun.

W szkołach przyjętą praktyką jest także prowadzenie Dzienniczka wolontariusza, w którym wolontariusz rejestruje swoje działania (Załącznik nr 4)³⁷.

Przygotowanie planu działania SKW

Doświadczenie koordynatorów SKW podpowiada, że najlepiej zaplanować działania SKW wraz z wolontariuszami na okres roku. Plan działań SKW jest narzędziem, które pozwoli koordynatorowi na planowanie spójnych działań na rzecz lokalnego i szkolnego środowiska (gdzie grupę docelową będą stanowili rówieśnicy ze szkoły i lokalne instytucje i organizacje) oraz monitorowanie rozwoju wolontariatu w szkole.

W rocznym planie działania Szkolnego Koła Wolontariatu należy zawrzeć³⁸:

33 Załącznik nr 1 – Zgoda rodziców/opiekunów prawnych na uczestnictwo dziecka w działaniach wolontariatu szkolnego znajduje się na str. 58.

34 Załącznik nr 2 – Regulamin działalności Szkolnego Koła Wolontariatu znajduje się na str. 59.

35 Załącznik nr 3 – Porozumienie zawierane między szkołą a wolontariuszem o świadczeniu pracy wolontariackiej znajduje się na str. 62.

36 Por. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, op. cit.

37 Załącznik nr 4 – Dzienniczek wolontariusza znajduje się na str. 65.

38 K. Kłosińska, Wolontariat szkolny krok po kroku, Warszawa 2016, s. 5.

- analizę potrzeb środowiska szkolnego i lokalnego;
- wyznaczone cele działania;
- obszary działania;
- zaplanowane działania;
- promocję wolontariatu;
- sposób rekrutacji wolontariuszy;
- prawa i obowiązki wolontariusza.

Przygotowanie wolontariuszy do pracy

Wyróżnia się trzy etapy przygotowania wolontariuszy do podjęcia działań wolontariackich³⁹:

- identyfikacja zainteresowań i umiejętności wolontariuszy;
- refleksja nad indywidualną motywacją do pracy;
- szkolenie dające niezbędną wiedzę i kompetencje.

Należy stworzyć wolontariuszom przestrzeń do wzajemnego poznania się, a jednocześnie do zidentyfikowania zainteresowań, predyspozycji i możliwości, które potem pozwolą dobrać zadania do wiedzy i umiejętności poszczególnych członków grupy.

Kolejnym etapem przygotowania wolontariuszy do pracy będzie analiza ich motywacji. Tej analizie będą służyły odpowiedzi młodego człowieka na pytania typu: Czym jest dla mnie wolontariat? Jakie są moje oczekiwania związane z podjęciem pracy wolontariackiej? Jeśli okaże się, że motywacja wolontariusza związana jest jedynie z chęcią uzyskania korzyści materialnych lub zdobycia uznania, to taka postawa utrudni budowanie zespołu i osłabi efektywność wykonywanej pracy.

Ostatnim etapem przygotowania wolontariuszy do pracy są szkolenia na temat praw i obowiązków wolontariuszy, czym jest wolontariat oraz szkolenie motywacyjne. Takie szkolenia może przeprowadzić koordynator koła.

Kilka rad dla koordynatora SKW

- Systematycznie organizuj spotkania koła wolontariatu.
- Wspólnie z wolontariuszami planuj kolejne akcje wynikające z analizy potrzeb występujących w środowisku.
- Rozwijaj kreatywność i aktywność twórczą wolontariuszy.
- Promuj działania podejmowane przez wolontariuszy i zachęcaj do tego dzieci i młodzież.
- Dziękuj wolontariuszom za zaangażowanie i ofiarność.
- Organizuj w szkole wraz z wolontariuszami Dzień Wolontariusza (5 grudnia).

39 G. Kata, Wolontariat szkolny, op. cit., s. 20.

2. Rozdział

2.1 Przepis na działanie wolontariackie krok po kroku

2.1.1 Krok 1 – Przygotowanie działania

Należy pamiętać, że wszystkie działania wolontariackie powinny odpowiadać na faktyczne potrzeby szkoły lub środowiska lokalnego.

Stąd pierwszym działaniem podczas tego etapu będzie przeprowadzenie diagnozy szkolnych i lokalnych potrzeb. Będzie ona miała na celu sprawdzenie, jakie są faktyczne potrzeby społeczności szkolnej i lokalnej, na co należy zwrócić szczególną uwagę podczas planowania późniejszych etapów pracy. Podczas diagnozy można zastosować różne narzędzia diagnozowania np. ankietę, wywiad, rozmowę badawczą. Należy przygotować się do zadawania pytań badawczych oraz do analizowania odpowiedzi badanych.

Dobrze przeprowadzona diagnoza powinna stać się podstawą do dyskusji w grupach i na forum nad szkolnymi i lokalnymi problemami oraz do weryfikacji wcześniejszych sądów.

Problemy występujące w otoczeniu wolontariusza powinny następnie znaleźć odzwierciedlenie w konkretnych obszarach pracy i celu świadczonej pomocy, a te z kolei, w zadaniach wykonywanych przez wolontariuszy⁴⁰.

Najczęściej wymieniane przez nauczycieli/koordynatorów SKW obszary działania młodych wolontariuszy to:

- biórki produktów żywnościowych, zabawek, książek, materiałów papierniczych itp. i przekazywanie potrzebującym;
- organizacja zabaw, imprez dla młodszych kolegów i koleżanek np. zajęcia sportowe, mikołajki, andrzejki;
- organizacja czasu wolnego dla młodszych kolegów i koleżanek np. czytanie bajek w świetlicy;
- organizacja loterii fantowych, kiermaszy z przeznaczeniem na cele charytatywne;
- organizacja przedstawień z różnych okazji wystawianych np. w Domu Samotnej Matki, domu opieki społecznej;
- pomoc młodszym kolegom w nauce np. Szkolne Koło Pomocy Pozalekcyjnej;
- pomoc seniorom w codziennych czynnościach;
- organizowanie zbiórek żywności dla zwierząt ze schronisk.

Po wybraniu obszaru działania należy zaprosić wolontariuszy do wspólnego określenia **celu** i miejsca realizacji wolontariatu oraz zaplanowania konkretnych **zadań** do realizacji. Warto pamiętać, że rolą koordynatora wolontariatu jest inspirowanie, motywowanie, wspieranie młodych ludzi, a nie wyręczanie ich w planowaniu i realizacji poszczególnych zadań.

40 I. Kubiak, Nowe spojrzenie na stare problemy, w: M. Maciuła, Barwy wolontariatu, Warszawa 2002, s. 38 –45.

2.1.2 Krok 2 – Realizacja działania

Najwięcej radości i satysfakcji przynosi wolontariuszom realizacja zaplanowanego działania. Dobrze jest konkretne zadania wpisać do **harmonogramu**, określić termin i datę ich realizacji, a także przypisać odpowiedzialnych za poszczególne zadania.

Podczas realizacji działania nie można zapomnieć o nawiązaniu współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz lokalnej społeczności.

Koordinator SKW przypomina wolontariuszom o potrzebie współpracy i docenia wykonanie nawet drobnych zadań. Wspiera grupę w sytuacjach trudnych.

W miarę potrzeb i możliwości dobrze jest dokumentować działania wolontariackie w formie zdjęć, filmów, nagrań audio. W późniejszym czasie zgromadzony materiał posłuży do ewaluacji działania.

2.1.3 Krok 3 – Zakończenie działania

Realizacja działania projektowego kończy się **ewaluacją**, czyli podsumowaniem i wyciągnięciem wniosków na przyszłość. Wolontariusze powinni ocenić, w jakim stopniu udało im się zrealizować zamierzone cele, czego nie udało się osiągnąć. Stwierdzić, czego się nauczyli, co jeszcze w działaniu można poprawić, co zmodyfikować.

Podsumowanie działań wolontariackich to też dobry moment, aby koordinator SKW przekazał wolontariuszom **informację zwrotną** na temat jakości ich pracy, a także podziękował za kreatywną pracę na rzecz potrzebujących.

Nie można też zapomnieć o zaprezentowaniu publicznie efektów działania. Forma prezentacji może być dowolna.

2.2 Uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej

Inicjatywy planowane w ramach Szkolnego Klubu Wolontariusza najczęściej ujmowane są w ramy projektu edukacyjnego.

Metoda projektu to sprawdzony sposób na skuteczną realizację uczniowskich inicjatyw wolontariackich⁴¹. Dzięki tej metodzie:

- wspomagamy uczniowską aktywność;
- uczymy kreatywnego rozwiązywania problemów;
- wspieramy samodzielność w szukaniu informacji i rozwiązań;
- rozwijamy kompetencje komunikacyjne – porozumiewanie się w grupie, komunikowanie swoich potrzeb, współpraca w grupie;
- pogłębiamy umiejętność radzenia sobie ze stresem oraz zdobywania większej pewności siebie.

41 P. Frączak, A. Pacewicz, Młodzi w Akcji. Wiwat Niepodległość! Przewodnik po programie, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2018, s. 34.

Uczniowskim projektem edukacyjnym na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej określamy przedsięwzięcie zrealizowane przez wolontariuszy po zdiagnozowaniu potrzeb i zaplanowaniu przebiegu przedsięwzięcia, tak, aby osiągnąć określony cel. Projekt ten, tak jak inne działania wolontariackie, powinien być podzielony na konkretne etapy⁴². Poniżej przedstawiam analizę tych etapów:

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

W każdej społeczności szkolnej i lokalnej są obszary, które wymagają wsparcia. Wnikliwy obserwator dostrzeże także wiele potrzeb członków społeczności szkolnej i lokalnej, które nie są zaspokojone. Po zebraniu informacji na temat problemów pojawiających się w szkole i okolicy oraz wysłuchaniu oczekiwań, jakie zgłaszają koledzy i koleżanki, a także mieszkańcy najbliższej okolicy, jako realizatorzy projektu powinniśmy skupić się na tym, co najważniejsze i możliwe do zrealizowania. Następnie jak najszybciej wybrać jeden obszar i określić zasoby naszej grupy wolontariackiej. Patrzymy, w czym jesteśmy mocni i jakie umiejętności możemy wykorzystać przy pracy nad rozwiązaniem problemu, który zdiagnozowaliśmy. Ważne jest, aby skupić się na tym, co jest możliwe do osiągnięcia dzięki wspólnemu działaniu.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Musimy przede wszystkim zadbać, aby nasz projekt był wiarygodny i potrzebny, dlatego wykorzystajmy osoby i instytucje, dzięki którym zdobędziemy dostęp do informacji na temat problemu, w którego rozwiązaniu chcemy pomóc. Zapoznajmy się z opiniami ekspertów na ten temat.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Pomysły wolontariuszy, co można zrobić w interesującej nas sprawie, na pewno będą pojawiały się już w trakcie zbierania informacji i przeprowadzania diagnozy. Na tym etapie należałoby wnikliwie zespołowo przyjrzeć się wynikom przeprowadzonych badań i zaproponować konkretne rozwiązania. Określić cel swojego projektu, a następnie przedstawić, co dokładnie chcemy zrobić i opracować harmonogram proponowanych działań. To jest też ten czas, kiedy dzielimy się zadaniami.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Podczas realizacji każdego projektu warto mieć sojuszników w postaci osób i instytucji, które mogą udzielić nam wsparcia rzeczowego lub finansowego. Trzeba tylko te podmioty odkryć i zachęcić do współpracy. Zanim udamy się do nich z prośbą o pomoc, warto przygotować listę argumentów, które mogą przekonać innych do pomocy w realizacji naszego działania na rzecz innych.

⁴² Etapy realizacji uczniowskiego projektu edukacyjnego zaczerpnięte zostały z publikacji: Młodzi w akcji. Przewodnik po programie, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2017, s. 6 – 7.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Jak mówią wolontariusze, to jest najciekawszy i najbardziej inspirujący etap uczniowskiego projektu edukacyjnego na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej. To etap pełny nowych wyzwań i przynoszący bardzo dużo satysfakcji. Etap ten rozpoczynamy od przyjrzenia się planowi działań zawartemu w harmonogramie. Następnie podejmujemy działania. W trakcie nie możemy zapomnieć o kontrolowaniu, czy wszystko idzie zgodnie z planem. Każdy zakończony projekt powinien być publicznie zaprezentowany. Podczas tej prezentacji są obecne wszystkie osoby zaangażowane w to konkretne działanie. Prezentacja efektów pracy jest bardzo ważna dla każdego wolontariusza.

Etap 6 – Porozmawiajmy

To etap końcowy projektu, który zachęca do przeanalizowania różnych etapów projektu. Zachęcamy wówczas wolontariuszy do rozmów na temat celowości podjętych w projekcie działań oraz ich skuteczności. Wyciągamy wnioski, odpowiadając na pytania:

- Co się udało?/Co się nie udało? Dlaczego?
- Czego się nauczyłem/-łam, realizując projekt?
- Co było dla mnie/dla nas najcenniejszym doświadczeniem?
- Czy i dlaczego warto było podjąć się realizacji tego projektu i konkretnych działań?
- Te pytania warto zadać na forum grupy, ale też sobie indywidualnie.

Realizatorzy uczniowskich projektów edukacyjnych na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej zaznaczają, że na jakość tych projektów wpływają następujące czynniki⁴³:

- jasne sprecyzowanie celu opartego na diagnozie szkolnych i lokalnych potrzeb – czego chcę się dowiedzieć i co chcę osiągnąć;
- opracowanie harmonogramu i konkretny podział zadań;
- samodzielność wykonywania zadań;
- praca w małych zespołach;
- otwartość realizatorów projektu na współpracę z instytucjami, organizacjami pozarządowymi itp., ale też otwartość na nowe osoby;
- dotarcie do jak najszerszej grupy członków społeczności szkolnej i lokalnej;
- dokumentowanie podejmowanych działań;
- promocja projektu i jego efektów, szczególnie w mediach społecznościowych;
- pozyskanie informacji zwrotnej od opiekuna projektu i społeczności szkolnej i lokalnej na temat jakości pracy;
- postawa opiekuna wspierającego wolontariuszy przede wszystkim poprzez: wprowadzenie w tematykę projektu, pomoc w określeniu celu projektu, pomoc w planowaniu harmonogramu działań projektowych oraz ustaleniu kryteriów sukcesu, monitorowanie postępów prac.

43 Młodzi w akcji. Przewodnik po programie, op. cit., s. 8 – 9.

2.3 Szuflada pomysłów – propozycje dobrych praktyk

W tym podrozdziale przedstawiam przykłady projektów edukacyjnych zrealizowanych przez wolontariuszy – uczniów i uczennice Szkoły Podstawowej nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku podczas zajęć rozwijających aktywność obywatelską, proekologiczną i wolontariacką uczniów pn. „Otwieraj się na potrzeby ludzi i środowiska – rozwój aktywności obywatelskiej uczniów” w ramach projektu pn. „Szkoła aktywnej integracji” oraz realizowanych w szkole przez wolontariuszy ze Szkolnego Koła Wolontariatu.

Działanie projektowe pn. „Otwieraj się na potrzeby ludzi i środowiska – rozwój aktywności obywatelskiej uczniów” skierowane było do uczniów polskich i cudzoziemskich w wieku 10 – 15 lat zainteresowanych rozwojem aktywności wolontariackiej i proekologicznej.

Cele działania można określić następująco:

- stworzenie warunków umożliwiających wzrost aktywności obywatelskiej uczestników poprzez zorganizowanie warsztatów mających na celu budowanie aktywności wolontariackiej oraz proekologicznej;
- zdobywanie doświadczeń wolontariackich zgodnych z zainteresowaniami uczestników warsztatów poprzez wspieranie działalności Szkolnego Koła Wolontariatu oraz Szkolnego Koła „Caritas”;
- dostrzeganie wartości płynących z bezinteresownej pomocy ludziom i środowisku;
- uwrażliwienie na potrzeby ludzi z grup zagrożonych wykluczeniem, w tym ludzi starszych;
- przybliżenie konsekwencji zmian klimatycznych na świecie i w najbliższym otoczeniu;
- rozwijanie możliwości osobistego wpływu na rzecz pozytywnych zmian globalnych i ochrony klimatu;
- rozwijanie umiejętności przydatnych w dalszym życiu, np. wystąpienia publiczne, planowanie działań, praca w różnorodnej grupie;
- integracja uczniów polskich i cudzoziemskich, która w efekcie umożliwi podejmowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju społeczności szkolnej i lokalnej.

Prezentowane poniżej opisy stanowią fotorelację przygotowaną przez wolontariuszy i opiekunów grup z realizacji poszczególnych działań wolontariackich.

2.3.1 Kocie Ranczo w potrzebie

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności lokalnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

Grupa uczniów klasy czwartej zainspirowana obchodami Światowego Dnia Zwierząt, który przypada na dzień 4 października, zainteresowała się potrzebami lokalnych zwierząt. Na ich trudne położenie zwrócili uwagę opiekunowie zwierząt. Właściciele i wolontariusze prowadzący Kocie Ranczo w Czarnej Białostockiej – dom tymczasowy dla kotów⁴⁴, zwrócili się do szkoły z prośbą

44 Kocie Ranczo – dom tymczasowy dla kotów znajduje się w Czarnej Białostockiej, działa przy Stowarzy-

o zorganizowanie zbiórki karmy i zabawek dla swoich podopiecznych. Postanowiliśmy przeanalizować sytuację zwierząt w prowadzonym przez nich azylu dla kotów. Zapoznaliśmy się ze stroną internetową tej placówki i poznaliśmy małych podopiecznych. Postanowiliśmy pomóc zwierzętom i ich opiekunom.

Zanim rozpoczęliśmy działania projektowe przygotowaliśmy informacje o spotkaniu organizacyjnym w formie plakatu oraz przesłaliśmy zaproszenie do wszystkich uczniów szkoły, wykorzystując stronę internetową szkoły i dziennik elektroniczny. Plakat zawierał informacje, co chcemy zrobić i dlaczego podjęliśmy się tej inicjatywy. Umieszczone tam były także informacje, kto jest inicjatorem przedsięwzięcia i gdzie można się zgłosić, żeby wziąć w nim udział.

Podczas pierwszego spotkania przedstawiliśmy krótką informację na temat podjętej inicjatywy i zaprosiliśmy wszystkich chętnych do wspólnego działania. Zanim przystąpiliśmy do kolejnego etapu, wzięliśmy udział w kilku ćwiczeniach integracyjnych, podczas których lepiej się poznaliśmy, odkryliśmy swoje słabe i mocne strony. Umówiliśmy się też na kolejne spotkanie.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Udaliśmy się do schroniska, aby zdobyć informacje od prowadzących ten ośrodek na temat potrzeb ich podopiecznych. Kiedy dotarliśmy na miejsce, okazało się, że obecnie w azylu – domu przejściowym przebywa trzydzieści pięć kotów. Niektóre z nich były chore i potrzebowały pomocy weterynarza. Dopiero na miejscu zobaczyliśmy, że azyl pełni także funkcję hospicjum, w którym szczególną opieką były otoczone koty starsze, skrzywdzone przez nieczułych właścicieli i chorewane. Właściciele opowiedzieli nam, że dzięki ich działalności swój nowy dom znalazło już około 500 kotów. Ludzie bardzo często do nich dzwonią, gdy zobaczą samotnie bląkające się po okolicy zwierzęta. Ze słów właścicieli wynikało, że prowadzenie takiego azylu jest bardzo kosztowne i pracochłonne. Stąd potrzeba zbiórek prowadzonych przez wolontariuszy. Podczas wizyty w schronisku okazało się także, że część zwierzątek nie ma ciepłych budek. Wiedzieliśmy już wszystko, mieliśmy w głowach plan działań na kolejny miesiąc. Pozostało tylko sprecyzować cel inicjatywy i zaplanować konkretne działania.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- poprawa standardu pobytu zwierząt w azylu poprzez zbudowanie ocieplanych budek dla kotów oraz zorganizowanie zbiórki karmy, zabawek, ciepłych koców itp.;
- kształtowanie postawy gotowości do niesienia pomocy bezdomnym zwierzętom;
- uwrażliwienie na los bezdomnych zwierząt;
- rozwijanie umiejętności współpracy w zespole.

Grupa wiekowa: uczniowie klasy IV

Liczba uczestników projektu: 20 uczniów wraz z rodzicami

szeniu Obrońców Zwierząt „As”. Prowadzą je Beata i Radosław Buczyński. Obecnie przebywa tam około 35 kotów. Patrz więcej: <https://bialystok.tvp.pl/49351991/kocie-ranczo-czyli-azyl-dla-mruczkow-w-czarnej-bialostockiej>, dostęp: 12.11.2021.

Działania projektowe⁴⁵:

1. Przygotowanie plakatów informujących o spotkaniu grupy wolontariuszy oraz przekazanie informacji przez media społecznościowe.
2. Spotkanie z właścicielami azylu Kocie Ranczo.
3. Pozyskanie sponsorów i sojuszników projektu – rodziców.
4. Zorganizowanie zbiórki karmy, zabawek, ciepłych koców itp.
5. Pozyskanie materiałów do budowy budek dla zwierząt.
6. Warsztaty budowania budek dla kotów.
7. Przekazanie budek i zebranych podczas zbiórki rzeczy do azylu.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Podczas kolejnego spotkania grupy doszliśmy do wniosku, że do realizacji zaplanowanych działań potrzebujemy wsparcia dorosłych. Zaczęliśmy się zastanawiać, kto mógłby nam pomóc. Po krótkiej dyskusji postanowiliśmy, że poprosimy o pomoc rodziców, którzy szybko zgodzili się wesprzeć naszą inicjatywę.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Ten etap był pełny ciekawych wyzwań i przyniósł nam mnóstwo satysfakcji. Po pierwsze przygotowaliśmy plakaty informacyjne na temat zbiórki karmy, zabawek, ciepłych koców itp. na rzecz podopiecznych Kocięgo Rancza. Plakaty rozwiesiliśmy w szkole i w dostępnych miejscach na osiedlu. Na holu postawiliśmy specjalne pudełko, do którego wszyscy mogli wrzucać przyniesione rzeczy.

Powstają pierwsze budki dla kotów

Największy problem sprawiło nam pozyskanie materiałów służących do budowy budek dla kotów. Pomogli nam rodzice. To oni zadbali o sklejkę, styropian, farby itp. oraz narzędzia.

Najfajniejsze okazały się warsztaty budowania budek. Powstały niepowtarzalne domki dla kotów – kolorowe, wesołe i bardzo ciepłe.

⁴⁵ W załączniku nr 5 znajduje się przykładowa tabela Harmonogram realizacji uczniowskiego projektu edukacyjnego na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej.

Upiększanie budek dla kotów

Przekazaniu rzeczy ze zbiórki oraz budek towarzyszyło duże wzruszenie wszystkich członków grupy. Podsumowaniem naszego działania projektowego było wspólne spotkanie dzieci i rodziców, podczas którego każdy wolontariusz otrzymał pamiątkowy dyplom z podziękowaniem. Nie zapomnieliśmy o tym, aby wszystkie etapy naszego projektu zaprezentować na stronie internetowej naszej szkoły⁴⁶.

Etap 6 – Porozmawiajmy

Ostatni etap naszego projektu miał na celu ewaluację podjętych działań i ocenę efektywności projektu. Przeprowadziliśmy dyskusję.

Przykładowe pytania do dyskusji:

- Jak przebiegały poszczególne etapy projektu?
- Który etap był najtrudniejszy?
- Co się udało? / Co się nie udało?
- Z czym zostają po projekcie? (może to być uczucie, obserwacja, refleksja)
- Czego dowiedziałem/-łam się o sobie? / Czego dowiedziałem/-łam się o innych?
- Co można byłoby zmienić w przyszłości?

Autorzy relacji: Zosia z klasy czwartej
– uczennica i wolontariuszka wraz z opiekunką projektu

⁴⁶ <https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/uczniowie-klasy-iv-a-wraz-z-rodzicami-podczas-zajec-rozwijajacych-aktywnosc-obywatelska.html>, dostęp: 16.12.2021.

2.3.2 Spartakiada przedszkolaka

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności lokalnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

Codziennie w drodze do szkoły mijamy dwa osiedlowe przedszkola, w których uczą się przedszkolaki. W przyszłości będą naszymi szkolnymi kolegami i koleżankami. Wpadliśmy na pomysł, żeby w ramach Dni Otwartych obchodzonych w naszej szkole zorganizować zabawy dla młodszych kolegów i koleżanek. Zanim rozpoczęliśmy dyskusję na temat projektu, postanowiliśmy bliżej się poznać. Opiekunka naszej grupy przeprowadziła ciekawe ćwiczenia integracyjne⁴⁷. Dowiedzieliśmy się o sobie wielu nowych rzeczy. Zobaczyliśmy, co jest ważne podczas pracy w zespole. Wybraliśmy też lidera grupy. Po zajęciach integracyjnych spotkaliśmy się jeszcze raz, żeby określić, co chcieliśmy zrobić, jakie zabawy przygotować dzieciom.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Postanowiliśmy wraz z opiekunką projektu odwiedzić dwa pobliskie przedszkola i porozmawiać z wychowawczyniami grup przedszkolnych. Zbieraliśmy informacje na temat ulubionych ćwiczeń, zabaw dzieci, ich zainteresowań. Pytaliśmy, jak lubią spędzać wolny czas. Rozmawialiśmy też z maluchami i braliśmy udział w przedszkolnych zajęciach jako obserwatorzy. Okazało się, że dzieci najbardziej lubią zajęcia sportowe na świeżym powietrzu. Chętnie ze sobą rywalizują, cieszą się, gdy mogą bawić się piłką. Po tej wizycie już mieliśmy pomysł na nasze działanie. Przecież w naszej szkole mamy do dyspozycji dużą, pełnowymiarową halę sportową, na której możemy zorganizować zajęcia sportowe. Postanowiliśmy przygotować i przeprowadzić w naszej szkole Spartakiadę przedszkolaka, czyli zawody sportowe dla młodszych kolegów i koleżanek. Zawody będą rozgrywane na hali sportowej i na boisku w Szkole.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- propagowanie zdrowego stylu życia poprzez aktywne spędzanie wolnego czasu;
- rozwijanie sprawności fizycznej dzieci;
- nabywanie umiejętności radzenia sobie ze stresem;
- tworzenie atmosfery współpracy i współdziałania w zespole;
- poznawanie i przestrzeganie zasad zdrowej rywalizacji sportowej;
- rozwijanie odporności emocjonalnej w sytuacjach porażki lub zwycięstwa;
- poznawanie i stosowanie zasad właściwego dopingu sportowego.

Grupa wiekowa: uczniowie klasy VI–VIII

Liczba uczestników projektu: 20 uczniów – wolontariuszy oraz 5 grup przedszkolaków z 2 osiedlowych przedszkoli

⁴⁷ Więcej inspiracji na temat różnych ćwiczeń mających na celu integrację grupy można znaleźć w publikacji: *Młodzi w akcji. Przewodnik po programie*, op. cit.

Działania projektowe:

1. Przygotowanie zaproszeń, plakatów informujących o zdarzeniu.
2. Przygotowanie informacji o Spartakiadzie przedszkolaka i umieszczenie jej na stronie szkoły oraz Facebook-u.
3. Opracowanie regulaminu zawodów sportowych.
4. Zebranie pomysłów na konkurencje sportowe.
5. Przekazanie informacji opiekunkom grup w przedszkolach.
6. Wskazanie odpowiedzialnych za przygotowanie poszczególnych konkurencji. Podział zadań w grupie i opracowanie harmonogramu.
7. Pozyskanie sponsorów.
8. Przeprowadzenie zawodów w szkole na hali sportowej i na szkolnym boisku.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Szybko zauważyliśmy, że potrzebne nam będą nagrody, które na zakończenie zawodów wręczylibyśmy zwycięzcom. Ponieważ chcieliśmy zorganizować zawody sportowe, dobrze byłoby, aby upominki także promowały zdrowy styl życia. Udaliśmy się do szkolnej intendencji i poprosiliśmy o pomoc. Okazało się, że chętnie nam pomoże znaleźć sponsorów. Wspólnie napisaliśmy kilka pism do różnych podmiotów z prośbą o przekazanie nam owoców lub zdrowych przekąsek na nagrody. Dostaliśmy kilka odpowiedzi i mogliśmy być spokojni. Następnie zgłosiliśmy się do jednej z nauczycielek, która pomogła nam przygotować pamiątkowe dyplomy i podziękowania dla opiekunek przedszkolaków oraz sponsorów. Udało nam się znaleźć kilku sojuszników naszego działania.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Nie pozostało nam nic innego, jak przystąpić do realizacji zaplanowanych etapów akcji. Kiedy gotowe były zaproszenia i plakaty promocyjne, przystąpiliśmy do tworzenia regulaminu zawodów. Z częścią organizacyjną zawodów nie mieliśmy większych trudności. Schody rozpoczęły się podczas zbierania pomysłów na konkurencje, w których miały rywalizować przedszkolaki. Mieliśmy bardzo dużo pomysłów i nie mogliśmy się zdecydować. Musieliśmy poprosić o pomoc opiekunkę projektu, która pomogła nam zebrać w całość nasze chaotyczne przemyślenia i powstał zestaw konkurencji.

Poniżej prezentujemy Regulamin Spartakiady Przedszkolaka:

Regulamin Spartakiady Przedszkolaka

Część organizacyjna:

1. Spartakiada odbywa się na dużej hali sportowej w Szkole Podstawowej nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku.
2. W spartakiadzie biorą udział dzieci z osiedlowych przedszkoli pod opieką wychowawców grup przedszkolnych.
3. Grupę reprezentują wszystkie dzieci. Zawodników do konkurencji wybiera wychowawca grupy w porozumieniu z dziećmi.

4. W każdej konkurencji startuje ośmioro dzieci (cztery dziewczynki i czterech chłopców). Każde dziecko powinno wziąć udział przynajmniej w jednej zabawie.
5. Po wejściu na halę grupa zajmuje wyznaczone miejsce.
6. Każdej grupie przydzielony zostanie opiekun „organizacyjny”, który będzie ustawiał zawodników do poszczególnych konkurencji i czuwał nad jej prawidłowym przebiegiem (opiekun nie wykonuje zadań za dzieci).
7. Zakończeniem konkurencji jest moment, w którym wszyscy startujący zawodnicy zajmą pozycję: siad skrzyżny.
8. W poszczególnych konkurencjach obowiązują następujące zasady punktacji: I miejsce – 6 p., II miejsce – 4 p., III miejsce – 2 p.. Przy remisie następuje podział punktów. Punkty dodatkowe (max. 8p.) grupa może otrzymać za:
 - sportowy doping (2p.),
 - jednolity strój(2p.),
 - transparent propagujący zasady zdrowej, sportowej rywalizacji (2p.),
 - ogólne wrażenie grupy (2p. – ocena sędziów - uczniów klasy 8c).
9. Grupy zdobywają punkty, którymi są owoce, które przechodzą na własność grupy.
10. Po zakończeniu wszystkich konkurencji nastąpi podliczenie punktów zdobytych przez zespoły w poszczególnych konkurencjach oraz ustalona zostanie ostateczna tabela wyników.
11. Wychowawcy grup, w dniu spartakiady, dostarczają do organizatorów plakat/transparent wykonany przez dzieci promujący zdrowy styl życia. Plakat będzie towarzyszył grupie przedszkolnej podczas sportowej zabawy.
12. Każda grupa przygotowują swój okrzyk dopingujący zawodników.
13. Dzieci obowiązują wygodny strój, zmienione buty na jasnej podeszwie.
14. Każdej grupie zostanie wyznaczona oddzielna szatnia.
15. Przed rozpoczęciem konkurencji zostanie przeprowadzona rozgrzewka.

Opis konkurencji:

Bananowa sztafeta

Zawodnicy ustawiają się w rzędzie na linii startu. Na sygnał pierwszy uczeń z bananem w ręku biegnie do półmetka (10 m), omija pachołek i wraca, przekazując owoc kolejnemu zawodnikowi. Wygrywa grupa, która ukończy bieg jako pierwsza.

Piramida zdrowia

Zawodnicy leżą na brzuchu wokół koperty, w której znajdują się puzzle. Na sygnał układają puzzle. Wygrywa grup, która ułoży puzzle jako pierwsza.

Mandarynkowy slalom

Zawodnicy ustawiają się w rzędzie na linii startu. Pierwszy zawodnik trzyma w rękach krążek, na którym jest ułożona mandarynka. Na sygnał podąża slalomem do półmetka (10 m.), omija pachołek i wraca po prostej do swojego rzędu, przekazując kolejnemu zawodnikowi krążek z mandarynką. Nie można przytrzymywać mandarynki ręką. Wygrywa grupa, która ukończy zadanie jako pierwsza i popełni mniej błędów.

Zagadka z owocem w tle

Zawodnicy ustawieni są w odległości 5 m. od grupy, odpowiadają na pytania i zagadki. Przed-szkolaki, po radzie w drużynie (ewentualnie po konsultacjach ze swoją grupą), do 10 sekund od czasu startu, podnoszą do góry obrazek z owocem, który jest odpowiedzią na zagadkę. Drużyny, które odpowiedzą prawidłowo, zdobywają punkt.

Skoki dodawane

Zawodnicy ustawiają się w rzędzie na linii startu. Pierwszy zawodnik wykonuje skok obunóż, kolejny zawodnik rozpoczyna z miejsca, do którego doskoczył poprzednik (liczony jest ostatni ślad pięty). Wygrywa zespół, który skoczy najdalej.

Rzuty do celu

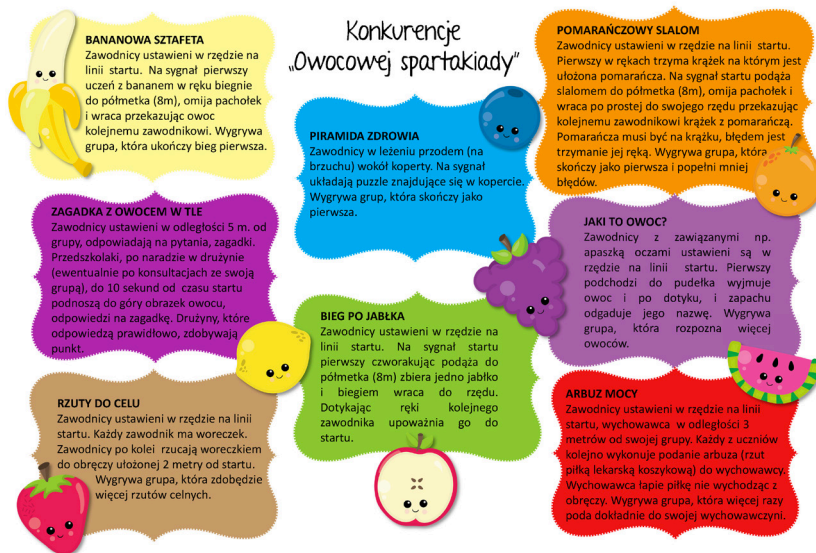
Zawodnicy ustawiają się w rzędzie na linii startu. Każdy zawodnik ma woreczek. Zawodnicy kolejno rzucają woreczkiem do obręczy ułożonej 2 m. od linii startu. Wygrywa grupa, która wykona więcej celnych rzutów.

W poszukiwaniu owoców

Zawodnicy ustawiają się w rzędzie na linii startu. Na sygnał pierwszy zawodnik, czworakując, podąża do półmetka (10 m.). Następnie, wśród rozsypanych obrazków, znajduje kartonik z dowolnym owocem i jak najszybciej wraca do swojego rzędu. Dotknięciem ręki upoważnia kolejnego zawodnika do startu. Wygrywa grupa, która najszybciej odnajdzie obrazki ośmiu owoców.

Arbuz mocy

Zawodnicy ustawiają się w rzędzie na linii startu. Sędzia ustawiony jest w obręczy w odległości 3 m od grupy. Każde dziecko rzuca piłką koszykową „arbuzem” do sędziego, który łapie piłkę, nie wychodząc z obręczy. Wygrywa grupa, która więcej razy dokładnie poda piłkę sędziemu.

Plakat z opisem konkurencji sportowych

Kiedy regulamin był już gotowy, wyznaczeni członkowie grupy udali się do przedszkoli, aby zachęcić przedszkolaki do wzięcia udziału w zawodach. Mieli też za zadanie pomóc dzieciom w przygotowaniu plakatów/transparentów promujących zdrowy styl życia oraz haseł/okrzyków dopingujących zawodników. Kolejnym etapem było przygotowanie oznakowania szatni, a także sali do zawodów. Mielśmy do dyspozycji sprzęt sportowy ze szkolnego magazynku, więc przygotowanie konkurencji nie było trudne. Nadszedł wreszcie dzień zawodów. Do spartakiady zgłosiło się pięć grup przedszkolaków. Po przeprowadzeniu rozgrzewki rozpoczęła się rywalizacja.

Rywalizacja dzieci podczas sportowych konkurencji na sali i na boisku

Jak się okazało, konkurencje nie były zbyt trudne. Dzieci świetnie sobie radziły. Czasami trzeba było im pomóc i tym zajmowali się wyznaczeni do tego zadania opiekunowie poszczególnych grup. Część z nas musiała pełnić rolę sędziów. I to nie było łatwe, bo należało bacznie obserwować wszystkich zawodników i skrupulatnie wyłapywać błędy. Zdarzały się nawet dyskwalifikacje. Byliśmy zaskoczeni, z jakim entuzjazmem dzieci wykonywały poszczególne zadania i prezentowały przygotowane przez siebie transparenty i plakaty. Ogromną radość sprawiły dzieciom „owocowe nagrody”. Każdy przedszkolak został uhonorowany dyplomem i wyszedł ze szkoły bardzo zadowolony. Trzeba przyznać, że zawody się udały. Była to świetna promocja szkoły podczas Dni Otwartych.

Wzory dyplomów wręczanych przedszkolakom

Etap 6 – Porozmawiajmy

Kolejne spotkanie naszej grupy wolontariackiej rozpoczęło się od obejrzenia fotorelacji z wydarzenia. Jeden z członków grupy, który zajmował się oprawą fotograficzną spartakiady, przygotował prezentację multimedialną. Z zainteresowaniem śledziliśmy kolejne etapy naszych działań uwiecznione na zdjęciach. Postanowiliśmy tę prezentację wyświetlić na szkolnym monitorze, aby zapoznali się z nią wszyscy uczniowie naszej szkoły, nauczyciele i rodzice. Prezentację przekazaliśmy także przedszkolakom. Podsumowaliśmy naszą pracę, wykorzystując ćwiczenie Kupon ewaluacyjny⁴⁸. Podziękowaliśmy sobie za współpracę. Myślimy, że Spartakiada Przedszkolaka na trwałe wpisze się w kalendarz szkolnych wydarzeń.

Autorzy relacji: Klaudia z klasy ósmej
– uczennica i wolontariuszka wraz z opiekunką projektu

2.3.3 Uwalniamy książki – kącik czytelniczy w Szkole Podstawowej nr 26 w Białymstoku

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności szkolnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

Szkoła, w której się uczymy jest duża, uczy się w niej ponad 600 uczniów. Budynek szkoły jest bardzo stary, bo ma około 50 lat. Gdy chodzimy po szkolnych korytarzach, w oczy szybko rzuca się brak wygodnych ławeczek i zaaranżowanych miejsc, które mogłyby służyć uczniom do odpoczynku. Dlatego postanowiliśmy, że spróbujemy to zmienić. Pomyśleliśmy o powołaniu grupy projektowej, która zajęłaby się stworzeniem na korytarzu miejsca do relaksu. Na początku zorganizowaliśmy akcję informacyjną pod hasłem *Przyłącz się do nas!*⁴⁹. W treści ogłoszenia wpisaliśmy korzyści, jakie przyniesie uczniom udział w tym projekcie. Ogłoszenia rozwiesiliśmy w różnych miejscach szkoły. Na tym etapie jeszcze nie wiedzieliśmy, jak takie miejsce ma wyglądać, a także gdzie się znajdować. Do pracy w tym projekcie zgłosili się uczniowie klas siódmych.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Zaczęliśmy się zastanawiać, jak byśmy chcieli, aby takie miejsce wyglądało i jaką miałoby pełnić funkcję. Zapoznaliśmy się z wieloma rozwiązaniami prezentowanymi na stronach internetowych różnych szkół. Dużą inspiracją była dla nas strona internetowa *Kącikowy zawrót głowy*⁵⁰. Postanowiliśmy przeprowadzić na przerwach sondę wśród kolegów i koleżanek oraz nauczycieli, jak wyobrażają sobie miejsce wypoczynku podczas przerwy w szkole. Skrupulatnie notowaliśmy wszystkie pomysły. Nauczycielka języka polskiego oraz szkolna bibliotekarka zwróciły naszą uwagę na pewien aspekt, a mianowicie na to, że można połączyć przyjemne z pożytecznym. Zasugerowały

48 Szczegółowy opis ćwiczenia znajduje się w publikacji: *Młodzi w akcji. Przewodnik po programie*, op. cit., s. 34 – 36.

49 Szczegółowy opis ćwiczenia znajduje się w publikacji: P. Frączak, A. Pacewicz, *Młodzi w akcji. Wiwat niepodległość!*, op. cit., s. 38 – 39.

50 https://static.wixstatic.com/ugd/00f0e0_ec2627d797814170baa157e70d8466cb.pdf, dostęp: 15.12.2021.

nam, że w wielu szkołach znajdują się tzw. kąciki czytelnicze, w których uczniowie mogą odpocząć, a jednocześnie skorzystać z wielu propozycji czytelniczych. Podczas naszego kolejnego spotkania poddaliśmy ten pomysł pod dyskusję. Zebraliśmy informacje, że czytanie nie tylko poprawia zdolność logicznego myślenia, wzmacnia pamięć, rozwija wyobraźnię czy wzbogaca zasób słownictwa. Przede wszystkim redukuje stres, wycisza i rozwija wrażliwość na potrzeby innych ludzi. Doszliśmy do wniosku, że zaaranżujemy na korytarzu drugiego piętra kącik czytelniczy. Będzie tam można znaleźć ciekawą książkę, poczytać ją na miejscu lub zabrać do domu, a także zagrać w gry planszowe i szachy.

Kącik czytelniczy zaprojektowany przez wolontariuszy

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- promowanie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży;
- rozbudzanie zainteresowania czytaniem;
- promowanie inicjatyw związanych z czytelnictwem;
- wspomaganie wszechstronnego rozwoju ucznia;
- włączanie rodziców do czytania dzieciom;
- wyrabianie postawy szanowania książki i księgozbioru;
- rozwijanie umiejętności aranżowania przestrzeni szkolnej;
- rozbudzanie chęci działania na rzecz innych.

Grupa wiekowa: uczniowie klasy VII

Liczba uczestników projektu: 18 uczniów

Działania projektowe:

1. Przeprowadzenie akcji informacyjnej pod hasłem *Przyłącz się do nas!*
2. Przeprowadzenie sondy wśród uczniów i uczennic oraz nauczycieli szkoły, jak wyobrażają sobie miejsce wypoczynku podczas przerwy w szkole.
3. Przeprowadzenie zbiórki książek w formie akcji *Uwalniamy książki*.
4. Nawiązanie kontaktu z wydawnictwami.
5. Podjęcie współpracy z grupą uczniów i rodziców realizujących projekt edukacyjny *Zmieniamy przestrzeń szkoły dla nas*.
6. Akcja promocyjna kącika czytelniczego *Przerwa na czytanie*.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Największymi sojusznikami naszego projektu okazały się nauczycielki języka polskiego i bibliotekarki. Podpowiedziały nam, jak można zdobyć ciekawe pozycje książkowe do naszego kącika. Pomogły w zredagowaniu pism do kilku wydawnictw, w których prosiłiśmy o przekazanie książek na rzecz naszego kącika. Brały czynny udział w akcjach promocyjnych.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Po zakończeniu etapu tworzenia harmonogramu działań projektowych i po rozdzieleniu poszczególnych zadań między uczestników grupy, przeszliśmy do realizacji akcji Uwalniamy książki!, która miała na celu pozyskanie jak największej liczby pozycji książkowych do naszego kącika. Zbiórka przeprowadzona została wśród uczniów, rodziców i nauczycieli szkoły. Poniżej prezentujemy, z jakim apelem zwróciliśmy się do społeczności szkoły:

Uwalniamy książki!

Serdecznie zapraszamy uczniów wraz z rodzicami oraz nauczycieli do udziału w akcji „Uwalniamy książki!” realizowanej w ramach projektu „Szkoła aktywnej integracji” finansowanego przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 NOWE FIO.

Wielu z nas posiada w domu książkę, która od dłuższego czasu stoi na półce zakurzona i zapomniana. Zamiast trzymać taką książkę w kącie własnego pokoju, lepiej podzielić się nią z innymi, którzy chętnie ją przeczytają. W związku z tym, będzie można przynieść do szkoły książki z własnego zbioru, które będziemy chcieli „uwolnić”. Zostaną one opatrzone specjalną pieczętką i wystawione na przygotowanym do tego regale umieszczonym na holu drugiego piętra. Taką książkę będzie można czytać na przerwie, zabrać ze sobą do domu, przeczytać, przynieść z powrotem i wziąć kolejną.

Celem tej inicjatywy jest popularyzowanie czytania. To również przekonanie innych, że dzielenie się jest lepsze od posiadania!

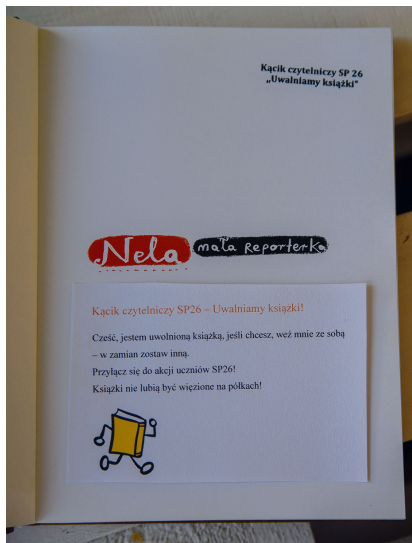
Dziel się z innymi radością czytania!

Promocja akcji Uwolnij książkę

Odzew był niesamowity. W ciągu kilku dni zebraliśmy kilkadziesiąt książek. Pozostało nam zaaranżowanie przestrzeni korytarza. Z pomocą przyszła nam pani dyrektor, która zaproponowała nam regały na książki. Efekt tej części akcji prezentują poniższe zdjęcia:

Regał z „uwolnionymi” książkami i „uwolniona książka”

Porozumieliśmy się też z grupą uczniów i rodziców, którzy w naszej szkole realizowali projekt edukacyjny Zmieniamy przestrzeń szkoły dla nas. W ramach tego projektu mieli oni wykonać meble z palet oraz uszyć materace i poduszki do kącika.

Mieliśmy już regał i książki, przyszedł więc czas na akcję promocyjną kącika. Nasz pomysł na tę promocję, to akcja Przerwa na czytanie w SP26, wpisująca się w ogólnopolską akcję Przerwa na czytanie – bicie rekordu w czytaniu na przerwie⁵¹. Z pomocą pani bibliotekarki stworzyliśmy plakaty i transparenty promujące czytelnictwo.

Przygotowanie akcji Przerwa na czytanie

Zaprosiliśmy uczniów i nauczycieli do wspólnego czytania na przerwie, a jednocześnie do skorzystania z publikacji znajdujących się w naszym kąciku. Efekty akcji przerosły nasze oczekiwania. Na przerwach czytali nie tylko uczniowie, ale też nauczyciele.

⁵¹ Ogólnopolska akcja Przerwa na czytanie – bicie rekordu w czytaniu na przerwie ma na celu promocję czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, integrację środowiska lokalnego, pokazanie uczniom, że czytanie jest ciekawe, zachęcenie do sięgnięcia po książkę w każdym miejscu i w każdym czasie.

Akcja Przerwa na czytanie – czytają uczniowie

Akcja Przerwa na czytanie – czytają nauczyciele i uczniowie

Etap 6 – Porozmawiajmy

Wydaje się, że udało nam się zrealizować cele postawione na początku realizacji projektu. Spotkaliśmy się, żeby podsumować projekt. Przeanalizowaliśmy kryteria jakości dobrego projektu i okazało się, że nasz projekt można uznać za udany. Przygotowaliśmy notatkę podsumowującą nasze działania, która została umieszczona na stronie szkoły:

„W SP26 w Białymstoku na holu drugiego piętra powstał Kącik Czytelniczy pod hasłem „Uwalniamy książki”. Na znajdującym się tam regale każdy znajdzie coś dla siebie. Celem tego miejsca jest to, abyście mogli mieć książki dosłownie „pod ręką” na korytarzu. Siedząc wygodnie na kanapach, relaksując się, można czytać lub chociażby przeglądać interesujące nas pozycje. Każdą książkę można też zabrać do domu, a w zamian przynieść inną. Dziękujemy wszystkim, którzy naprawdę aktywnie włączyli się w organizację tego miejsca i zachęcamy do korzystania z kącika⁵².

Autorzy relacji: Filip z klasy siódmej
– uczeń i wolontariusz wraz z opiekunką projektu

52 <https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/kacik-czytelniczy-sp26.html>, dostęp: 15.12.2021.

2.3.4 Warsztaty Bożonarodzeniowe - świąteczne eko-ozdoby

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności lokalnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

Zbliżały się Święta Bożego Narodzenia. To okres, w którym w sposób szczególny nasza uwaga skierowana jest w stronę tych, którzy potrzebują naszego wsparcia. Z grupą chętnych uczniów klas piątych postanowiliśmy przeprowadzić w szkole akcję mającą na celu wsparcie najbiedniejszych rodzin z naszej szkoły. Przystąpiliśmy do utworzenia grupy projektowej. Z ogłoszeniem o tworzeniu grupy trafiliśmy do uczniów wszystkich klas V – VIII. Zgłosiło się kilka osób. Spotkanie organizacyjne rozpoczęliśmy od zajęć integracyjnych oraz spisania kontraktu⁵³. Każda osoba otrzymała trzy kartki oraz długopis, a następnie zapisała na nich trzy najważniejsze zasady odnoszące się do pracy w grupie. Potem w parach ze swoich propozycji wybieraliśmy 3 najważniejsze dla naszej pary zasady. Następnie łączyliśmy się w większe grupy i powtarzaliśmy tę samą sekwencję porównywania zasad i wybierania z nich trzech najważniejszych. Zapisaliśmy je na dużym arkuszu papieru i podpisaliśmy się pod nimi. Kontrakt zawiesiliśmy w widocznym miejscu w klasie po to, aby móc się do niego w każdej chwili odwołać. Po sporządzeniu kontraktu spisaliśmy pomysły na świąteczną akcję. Wspólnie doszliśmy do wniosku, że zorganizujemy szkolne warsztaty tworzenia świątecznych ozdób.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Na tym etapie zdiagnozowaliśmy nasze możliwości w zakresie organizacji warsztatów. Okazało się, że wielu członków grupy uczestniczyło wcześniej w tego typu przedsięwzięciach i ma dużo ciekawych pomysłów na ozdoby. Ustaliliśmy, że na kolejne spotkanie każdy spisze listę ozdób, które można wykonać w trakcie warsztatów oraz przygotuje instrukcję ich wykonania. Ważne, aby podczas warsztatów wykorzystać materiały, które mamy w domu, którym można nadać nowe życie. Dbając o ekologię, postanowiliśmy też wykorzystywać podczas warsztatów świeże gałązki świerku i szyszki zamiast plastikowych, sztucznych elementów stroików. W ten sposób chcieliśmy pomóc naszej planecie.

Podczas rozmowy z panią pedagog na temat potrzeb dzieci z rodzin ubogich, które uczą się w naszej szkole, okazało się, że jak najbardziej wskazane jest ich wsparcie przed świętami Bożego Narodzenia. Stąd postanowiliśmy zorganizować kiermasz, na którym będzie można kupić nasze ozdoby, a dochód z kiermaszu przeznaczyć na pomoc dzieciom. W trakcie zbierania informacji okazało się, że do szkoły zgłosiła się przedstawicielka Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej z Białegostoku⁵⁴ i poprosiła o zbiórkę ozdób świątecznych, które mogłyby przyozdobić choinkę w domu dziecka. Jak tylko się o tym dowiedzieliśmy, uznaliśmy, że część ozdób prześlemy właśnie tam.

53 Ćwiczenie pn. Kontrakt opisane jest w publikacji: P. Frączak, A. Pacewicz, Młodzi w akcji. Wiwat niepodległość!, op. cit., s. 41 – 42.

54 Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr I. Białówny w Białymstoku mieści się przy ul. Ciepłej 4 w niewielkiej odległości od Szkoły Podstawowej nr 26 w Białymstoku.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- uwrażliwianie na potrzeby drugiego człowieka;
- odnalezienie sposobu na spędzenie wolnego czasu dzieci i rodziców;
- poszukiwanie różnych sposobów wykorzystania materiałów papierniczych;
- kształtowanie postawy proekologicznej;
- kształtowanie umiejętności pracy w zespole.

Grupa wiekowa: uczniowie klas V

Liczba uczestników projektu: 35 uczniów wraz z rodzicami

Działania projektowe:

1. Zaproszenie na warsztaty chętnych uczniów, rodziców i nauczycieli.
2. Przeprowadzenie akcji promocyjnej.
3. Pozyskanie materiałów potrzebnych do wykonania świątecznych ozdób, m.in. wizyta w pobliskim lesie.
4. Organizacja świątecznych warsztatów dla dzieci i rodziców.
5. Przekazanie wykonanych ozdób do domu dziecka.
6. Zorganizowanie kiermaszu świątecznych ozdób.
7. Przekazanie funduszy z kiermaszu na ręce pani pedagog.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Szukając sojuszników, zwróciliśmy się do opiekunów Samorządu Uczniowskiego. Uzyskaliśmy zapewnienie, że członkowie samorządu wesprą naszą akcję. Wiedzieliśmy też, że jedna z nauczycielek opiekująca się samorządem, hobbystycznie wykonuje różne ozdoby, ma wiele ciekawych pomysłów. Zaprosiliśmy ją do współpracy. Jej pomoc okazała się nieoceniona.

Dodatkowo, znowu nie zawiedli rodzice. Jeszcze przed rozpoczęciem warsztatów, otrzymaliśmy informacje od rodziców, że będą chętnie uczestniczyć w warsztatach ze swoimi dziećmi i przyniosą ze sobą ekologiczne materiały potrzebne do wykonania ozdób.

Nie zapomnieliśmy też o tym, że w trakcie warsztatów, warto zaproponować uczestnikom słodki poczęstunek. W przygotowaniach poczęstunku pomagali członkowie samorządu szkolnego oraz pani intendent.

Dodatkowo udaliśmy się z wizytą do księdza proboszcza pobliskiej parafii, który zgodził się, aby zorganizować w kościele kiermasz wykonanych ozdób.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Działanie rozpoczęliśmy od przeprowadzenia akcji promocyjnej. Zależało nam bardzo, aby w warsztatach wzięło udział jak najwięcej osób. Plakaty informujące o zdarzeniu rozwiesiliśmy nie tylko w szkole, ale też w pobliskich sklepach i blokach. Zbieraliśmy zapisy na warsztaty, wykorzystując dziennik elektroniczny. Po tygodniu mieliśmy już potwierdzenie, że w warsztatach weźmie udział min. 50 osób.

Przejrzeliśmy szkolne klasy w poszukiwaniu „skarbów”. Znaleźliśmy zalegające w szufladach sznurki, wstążeczki czy spinacze, które z powodzeniem wykorzystaliśmy podczas warsztatów. Grupa uczniów, pod opieką leśnika – taty jednego z członków grupy, udała się też na wycieczkę do pobliskiego lasu. Przyniosła stamtąd gałązki świerku, szyszki i jemiolę, dzięki którym bożonarodzeniowe stroiki pięknie pachniały.

Wykorzystanie ekologicznych materiałów

Kiedy nadszedł dzień warsztatów, przygotowaliśmy na korytarzu pierwszego piętra stoły i krzesła. Wyzaczyliśmy poszczególnym grupom miejsca pracy i zabraliśmy się za tworzenie magicznych ozdób. Każda grupa miała do wykonania inne ozdoby. Wśród nich były papierowe choinki, bombki, kartki świąteczne, łańcuchy. Jedna z grup tworzyła wieniec adwentowy, a inna świąteczne stroiki. Cieszyliśmy się, że wraz z dziećmi pracowali rodzice.

Wspólna praca rodziców i dzieci

Po skończonych warsztatach ustawiliśmy w jednym miejscu wszystkie wykonane ozdoby. Było ich naprawdę dużo.

Kolejnym etapem naszego działania było posegregowanie ozdób. Część z nich przekazaliśmy podopiecznym domu dziecka, druga część trafiła na kiermasz. Organizacją kiermaszu zajęła się kolejna grupa projektowa. Pierwsza odsłona kiermaszu odbyła się na szkolnym korytarzu. Każdy członek społeczności szkolnej mógł kupić piękną ozdobę. Pozostałe ozdoby trafiły na kiermasz zorganizowany przy kościele.

Świąteczne ozdoby wykonane podczas warsztatów

Prezentacja ozdób wykonanych podczas świątecznych warsztatów

Etap 6 – Porozmawiajmy

Jesteśmy przekonani, że nasze wysiłki się opłaciły. Na ostatnim etapie przedsięwzięcia pozostało nam ocenić poziom zrealizowania planu działania oraz określenie z czego jesteśmy zadowoleni, a co należałoby poprawić. Opinie uczestników warsztatów były bardzo pozytywne, także sojusznicy dobrze wypowiedzieli się o projekcie. Bardzo ważnym elementem podsumowania były wzajemne podziękowania. Aby uczcić nasz sukces, wspólnie udaliśmy się do osiedlowej pizzerii. Oczywiście, na stronie internetowej szkoły znalazły się zdjęcia z realizacji projektu⁵⁵.

Autorzy relacji: Daria z klasy piątej
– uczennica i wolontariuszka wraz z opiekunką projektu

55 <https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosc/warsztaty-swiateczne.html>, dostęp: 17.12.2021.

2.3.5 Czytanie na dywanie – starsi czytają młodszym

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności szkolnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

We wrześniu uczniowie naszej klasy, którym nieobca była idea wolontariatu, zapisali się do Szkolnego Koła Wolontariatu. Opiekunka SKW zaprosiła nas na pierwsze spotkanie. Było to spotkanie organizacyjne, podczas którego postanowiliśmy lepiej się poznać. Pani zaproponowała nam ćwiczenie pn. Dywan⁵⁶. W zadaniu ważna była współpraca oraz wzajemne słuchanie się. Okazało się, że jako grupa jesteśmy bardzo twórczy i kreatywni. Nasza opiekunka zaproponowała, abyśmy na kolejne spotkanie przynieśli ze sobą pomysły na wolontariackie akcje, które będą wynikały z aktualnych potrzeb szkolnej społeczności. Mieliliśmy tydzień, żeby przyrzeć się potrzebom naszych kolegów i koleżanek. Zobaczyliśmy, że bardzo wielu uczniów klas I – III przebywa do późnych godzin w szkolnej świetlicy. Po lekcjach oczekują tam na swoich rodziców. Wpadliśmy na pomysł, że możemy im zorganizować wspólne spędzanie wolnego czasu ze starszymi kolegami. Nie mieliśmy tylko pomysłu, jaki rodzaj zajęć zaproponować.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Rozmowa z nauczycielami świetlicy dostarczyła nam kilku ważnych informacji. Dowiedzieliśmy się, że w świetlicy organizowane są na przykład zajęcia sportowe, taneczne, plastyczne. Wychowawcy zasugerowali, że możemy porozmawiać także z dziećmi, w jakich zajęciach w świetlicy chciałyby uczestniczyć. Dzieci sugerowały, by więcej czasu spędzać na boisku, ale też padły propozycje, żeby zorganizować zajęcia w sali. Po uporządkowaniu zdobytych informacji, podjęliśmy decyzję, że będą to zajęcia Czytanie na dywanie⁵⁷, podczas których będziemy zapraszać dzieci do słuchania czytanych przez nas książek. Wcześniej opiekunka SKW przygotowała nam informacje na temat idei mentoringu rówieśniczego. Jak się okazało, nasza inicjatywa wpisywała się w tę ideę. Metoda mentoringu rówieśniczego

Starsi uczniowie czytają młodszym

⁵⁶ Ćwiczenie pn. Dywan opisane jest w publikacji: P. Frączak, A. Pacewicz, Młodzi w akcji. Wiwat niepodległość!, op. cit., s. 39 – 40.

⁵⁷ O tym, że warto czytać dzieciom, aby wychować mądre i świadome wartości kolejne pokolenia, od wielu już lat uświadamia nas kampania Cała Polska czyta dzieciom. Nasze spotkania były zainspirowane właśnie tą akcją.

jest często wykorzystywana w środowisku szkolnym⁵⁸. Polega ona na partnerskiej, wspierającej relacji pomiędzy mentorem a jego podopiecznym. Rolę mentora pełni zazwyczaj uczeń niewiele starszy, który dobrze radzi sobie w szkole i w nauce, jest osobą aktywną i komunikatywną. Jego zadaniem jest towarzyszenie młodszemu uczniowi i pomoc w odnalezieniu się w różnych szkolnych sytuacjach. W roli mentora miały nas „wspomagać” książki.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- propagowanie idei mentoringu rówieśniczego
- promowanie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży;
- rozbudzanie zainteresowania czytaniem;
- wspomaganie wszechstronnego rozwoju ucznia;
- rozbudzanie chęci działania na rzecz innych.

Grupa wiekowa: uczniowie klasy VI

Liczba uczestników projektu: 12 uczniów

Działania projektowe:

1. Przygotowanie ogłoszeń i plakatów promujących akcję.
2. Zaplanowanie harmonogramu spotkań w świetlicy z uczniami klas I – III w ramach akcji oraz przydzielenie poszczególnym członkom grupy konkretnych grup dzieci i wskazanie terminu spotkań.
3. Stworzenie listy ciekawych książek (wraz z dziećmi).
4. Pozyskanie pozycji książkowych, które będą wykorzystane podczas akcji.
5. Regularne czytanie dzieciom książek (zgodnie z harmonogramem).
6. Zorganizowanie dodatkowych zajęć z aktywności twórczej inspirowanych treścią przeczytanych książek.
7. Ewaluacja działań projektowych.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Największymi sojusznikami naszej akcji okazały się panie bibliotekarki. Z wielkim zaangażowaniem polecały nam nowości wydawnicze. Wsparły nas także w redagowaniu ogłoszeń, tworzeniu plakatów i prowadzeniu zajęć. Pomogły w pozyskaniu książkowych niespodzianek, które wręczyliśmy małym czytelnikom na zakończenie akcji.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Na początku przygotowaliśmy plakaty i ogłoszenia skierowane do podopiecznych świetlicy, mające na celu promocję akcji. Zapraszaliśmy wszystkich chętnych do wspólnego odkrywania magii czytania:

⁵⁸ A. Butarewicz, K. Potoniec, Mentoring rówieśniczy w szkole. Od teorii do praktycznego zastosowania wobec uczniów cudzoziemskich, Białystok 2013, s. 7.

W imieniu członków Szkolnego Koła Wolontariatu – grupy klas VI serdecznie zapraszamy najmłodsze dzieci do wspólnego odkrywania magii książek. W każdy czwartek o godz. 15.30. w szkolnej świetlicy odbywa się Czytanie na dywanie – głośne czytanie bajek i nie tylko. To wspaniała okazja, by wspólnie spędzić czas przy miłej lekturze. Po wysłuchaniu lektury proponujemy ciekawe zajęcia plastyczne, muzyczne i inne. Czekamy na Was!

Grupa uczniów klas VI ze Szkolnego Koła Wolontariatu

Przygotowaliśmy harmonogram spotkań. Na pierwszym spotkaniu stworzyliśmy listę ciekawych książek do czytania i rozpoczęliśmy regularne spotkania z dziećmi. Dzięki temu że dzieci siedziały na kolorowym, ogromnym dywanie, atmosfera spotkań była niemal domowa. Dzieci mogły poczuć się bardzo swobodnie, położyć się na dywanie, zamknąć oczy i dać się ponieść opowieści. Taka forma słuchania lektur na pewno służyła rozbudzeniu wyobraźni i znakomicie przekonywała do czytania książek nawet najbardziej odporne maluchy. W trakcie realizacji akcji, aby pozbyć się uczucia monotonii, spotykaliśmy się z dziećmi także w szkolnej bibliotece oraz salach lekcyjnych.

Zajęcia w ramach akcji „Czytanie na dywanie”

Podczas spotkań nie tylko głośno czytaliśmy, ale też bawiliśmy się, wspólnie tworzyliśmy prace plastyczne indywidualne oraz grupowe. Zachęciliśmy dzieci do tworzenia indywidualnych „lekturników”. Zajęcia zawsze zaczynałyśmy grami i zabawami aktywizującymi, wprowadzającymi w tematykę książki, potem był czas na czytanie i tworzenie.

Prezentacja prac wykonanych podczas akcji

Mimo częstych spotkań, zadaliśmy o to, aby każde spotkanie było inne. Stosowaliśmy różnorodne techniki plastyczne, bawiliśmy się też przy muzyce, wykorzystując naturalną aktywność dzieci. Najbardziej wytrwałych i aktywnych młodych czytelników nagrodziliśmy, wręczając im książkowe niespodzianki.

Etap 6 – Porozmawiajmy

Ostatni etap naszego projektu miał na celu ewaluację podjętych działań i ocenę efektywności projektu. Przeprowadziliśmy ankietę i wyciągnęliśmy na jej podstawie wnioski.

Przykładowe pytania ankietowe:

- Wskaż, co było dla ciebie najbardziej interesujące podczas realizacji tego przedsięwzięcia?
- W co się najbardziej zaangażowałeś/-łaś? Co sprawiło ci największą satysfakcję?
- Wskaż, na jakie trudności napotkałeś przy realizacji zadań?
- Wskaż, co jeszcze można byłoby zrobić, aby poprawić efektywność akcji?
- Wskaż, co mógłbyś zrobić ty, a co inni (koledzy, koleżanki, instytucje)?

Autorzy relacji: Monika z klasy szóstej
– uczennica i wolontariuszka wraz z opiekunką projektu

2.3.6 Pocztówka dla babci i dziadka

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności lokalnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

Dużymi krokami zbliżał się dzień Babci i Dzień Dziadka. Wiedzieliśmy, że po raz kolejny będzie on obchodzony w cieniu pandemii. Biorąc pod uwagę fakt, że wszyscy bardzo przeżywaliśmy czas pandemii, a tym bardziej nasi dziadkowie, postanowiliśmy nieco umilić im ten trudny czas. Postanowiliśmy zebrać grupę chętnych wolontariuszy wśród uczniów klas IV i zaplanować akcję na Dzień Babci i Dzień Dziadka. Zaproszenie na pierwsze spotkanie grupy wolontariackiej zostało przekazane drogą „pantoflową”. Zgłosiło się 16 osób, które postanowiły zrobić wszystko, aby nasi seniorzy jak najprzyjemniej zapamiętali tegoroczny Dzień Babci i Dziadka.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Dotarcie do samotnych seniorów, którzy mieszkają na naszym osiedlu było nieco utrudnione ze względu na pandemię. Informację na ich temat pozyskiwaliśmy od kolegów i koleżanek. Wskazywali nam, gdzie w okolicach ich miejsc zamieszkania mieszkają seniorzy, którzy nie mają wokół siebie bliskich. Ponadto z pomocą przyszła nam jedna z nauczycielek, która od lat była wolontariuszką w Domu Pomocy Społecznej w Uhowie. Nakreśliła nam problemy swoich podopiecznych. Wiedząc już, na co czekają seniorzy, postanowiliśmy przeprowadzić akcję Pocztówka dla babci i dziadka.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- wsparcie seniorów w trudnym czasie epidemii;
- uwrażliwienie dzieci i młodzieży na potrzeby osób starszych;
- rozwijanie umiejętności artystycznych dzieci i młodzieży (plastycznych, muzycznych, aktorskich);
- pogłębianie umiejętności planowania i zgodnego z harmonogramem realizowania zadań;
- rozwijanie umiejętności pracy w zespole.

Grupa wiekowa: uczniowie klas IV

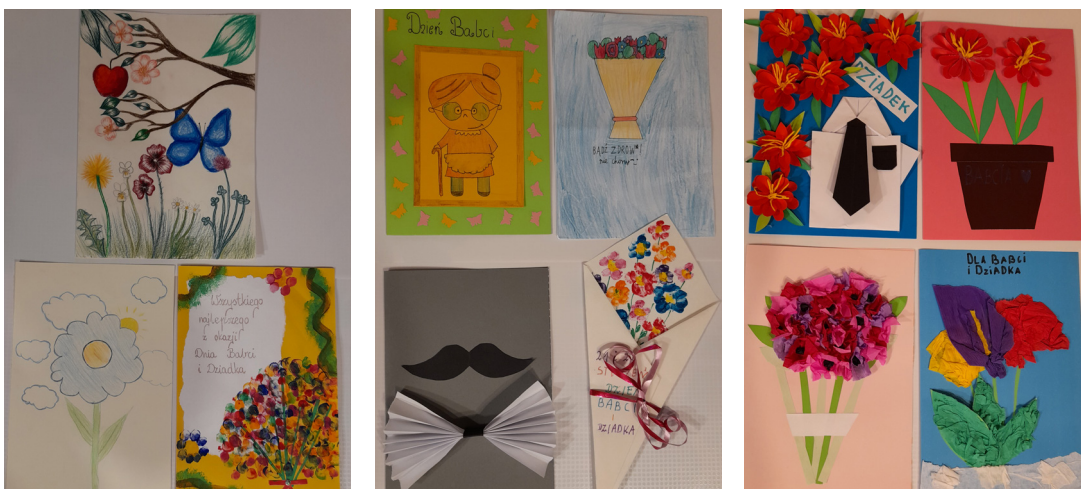
Liczba uczestników projektu: 16 uczniów

Działania projektowe:

1. Zebranie chętnych wolontariuszy do realizacji akcji.
2. Zebranie informacji o samotnych seniorach, którzy mieszkają na naszym osiedlu.
3. Pozyskanie materiałów papierniczych niezbędnych do wykonania laurek.
4. Wykonanie kartek i laurek dla podopiecznych Domu Pomocy Społecznej w Uhowie.
5. Przygotowanie i nakręcenie filmu z życzeniami dla wszystkich dziadków.
6. Przekazanie wykonanych kartek z życzeniami samotnym seniorom z osiedla i seniorom mieszkającym w Domu Pomocy Społecznej.
7. Ewaluacja działań projektowych.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Szybko zauważyliśmy, że potrzebne nam będą materiały papiernicze do wykonania laurek. Udaliśmy się do pani dyrektor, która przekazała nam kolorowe kartki, flamastry, brystol, wycinanki. Dodatkowo zwróciliśmy się z prośbą do właściciela firmy papierniczej, który współpracuje ze szkołą. On także zgodził się przekazać na naszą akcję różne materiały papiernicze. Poza tym nieocenione okazały się pani Ania – nauczycielka plastyki, która czuwała nad powstawaniem kartek oraz pani Justyna – wychowawczyni klasy I, która pomogła w nakręceniu filmu z życzeniami dla seniorów. Udało nam się znaleźć kilku sojuszników naszego działania.

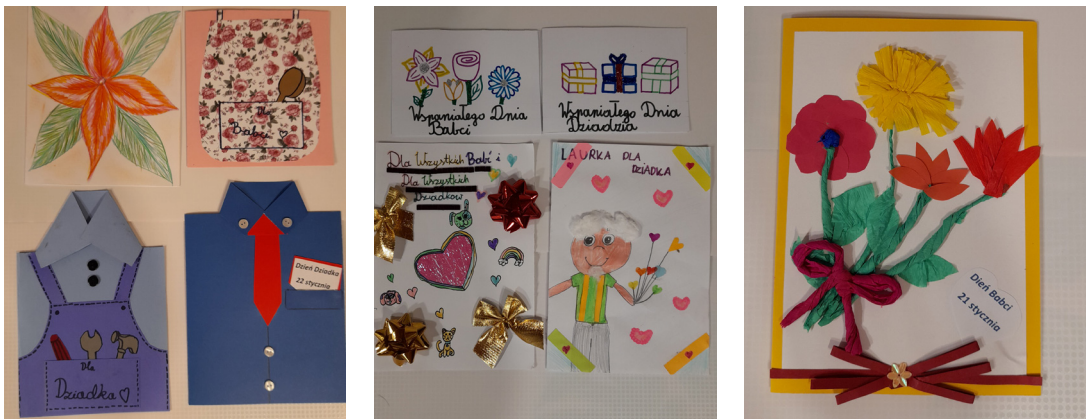

Laurki wykonane przez wolntariuszy

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Najważniejszym etapem naszego przedsięwzięcia było wykonanie laurek. Każdy z nas miał inną wizję tych kartek. Powstały ciekawe laurki z życzeniami płynącymi prosto z naszych serc.

W trakcie realizacji akcji spostrzeżliśmy, że mamy w swojej grupie ogromny niewykorzystany potencjał. Wśród nas pojawił się kolega, który umiał kręcić filmy. Dlatego poszerzyliśmy zakres naszej akcji o nakręcenie filmu z życzeniami dla wszystkich dziadków. Do zadania zaprosiliśmy uczniów klasy I, którzy zgodzili się być aktorami. Film został nagrany bardzo szybko. Opublikowaliśmy go na stronie internetowej naszej szkoły⁵⁹. Wiemy, że kartki wraz z filmem dotarły do wielu samotnych seniorów. Ze względu na obostrzenia pandemiczne nie mogliśmy osobiście przekazać podopiecznym Domu Pomocy Społecznej w Uhowie zrobionych przez nas laurek. Dlatego złożyliśmy je na ręce pani Ani. Wolontariuszka przekazała ponad dwadzieścia własnoręcznie zrobionych kartek babciom i dziadkom mieszkającym w ośrodku. Zaprezentowała im także nakręcony przez nas film z życzeniami. Wzruszeni seniorzy zaproponowali, abyśmy ich wiosną odwiedzili. Być może będzie to nasze kolejne przedsięwzięcie.

Laurki wykonane przez wolontariuszy

Etap 6 – Porozmawiajmy

Ostatni etap naszej akcji miał na celu ewaluację podjętych działań i ocenę efektywności projektu. Wykorzystaliśmy metodę Zdań niedokończonych⁶⁰.

Autorzy relacji: Ania z klasy czwartej
– uczennica i wolontariuszka wraz z opiekunką projektu

59 <https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/zyczenia-z-okazji-dnia-babci-i-dziadka.html>, dostęp: 20.01.2021.

60 Porównaj: <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/ewaluacja-zajec-i-jej-wykorzystanie-do-rozwoju>, dostęp: 12.12.2021.

2.3.7. Dorośli i dzieci zbierają elektrośmieci

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

Podczas lekcji przyrody, biologii oraz na godzinach wychowawczych dużo rozmawialiśmy z kolegami i koleżankami oraz nauczycielami na tematy związane z ekologią. Jako przedstawiciele młodego pokolenia postanowiliśmy zaangażować się w akcję promującą zachowania proekologiczne. Zależało nam bardzo na tym, aby podniosła się świadomość ekologiczna uczniów naszej szkoły i mieszkańców naszego osiedla. Szybko zebraliśmy uczniów klas siódmych i ósmych, którzy myśleli podobnie jak my i chcieli działać.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Ten etap projektu edukacyjnego rozpoczęliśmy od zebrania informacji na temat konieczności przeprowadzania akcji proekologicznych uświadamiających potrzebę dbania o planetę. Przeprowadziliśmy wiele rozmów i zapoznaliśmy się raportami kilku organizacji ekologicznych. Jak wynika z szacunków Organizacji Narodów Zjednoczonych, każdego roku jako ludzkość wytwarzamy średnio 50 mln ton zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego⁶¹. Elektroodpady natomiast zawierają wiele cennych surowców, które z powodzeniem można poddać recyklingowi. Postanowiliśmy podjąć ten trop i stworzyć w szkole miejsce przyjazne planecie, w którym będzie można zostawić elektrośmieci. Do tej pory na terenie szkoły można było zauważyć kontenery do segregacji odpadów, ale nie było wyznaczonego miejsca na zbiórkę na przykład baterii czy sprzętu elektronicznego.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- zachęcenie dzieci, młodzieży i dorosłych do promowania zachowań proekologicznych;
- podnoszenia świadomości ekologicznej na temat szkodliwości składowania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz prawidłowego gospodarowania odpadami;
- kształcenie umiejętności nawiązywania współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami;
- kształcenie umiejętności krytycznego myślenia konsumenckiego;
- pogłębianie umiejętności pracy zespołowej.

Grupa wiekowa: uczniowie klasy VII – VIII

Liczba uczestników projektu: 46 uczniów

⁶¹ <https://dzienniknaukowy.pl/planeta/elektroodpady-dlaczego-recykling-elektrosmieci-jest-tak-wazny>, dostęp: 15.12.2021.

Działania projektowe:

1. Zebranie grupy wolontariuszy zainteresowanych tematem ochrony środowiska.
2. Przeprowadzenie ekologicznych warsztatów dla chętnych uczniów, rodziców i nauczycieli.
3. Zaplanowanie działań proekologicznych.
4. Promocja akcji Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci.
5. Monitorowanie przebiegu akcji na terenie szkoły.
6. Podsumowanie akcji.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Wiedzieliśmy, że na początku najważniejsze jest pogłębienie świadomości ludzi na temat szkodliwości składowania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz prawidłowego gospodarowania odpadami. Od razu pomyśleliśmy o pani Asi – nauczycielce przyrody i biologii, która ucieszyła się z naszej inicjatywy i zgodziła się koordynować etap zaplanowania i przeprowadzenia warsztatów ekologicznych. Zwróciła też naszą uwagę na szereg akcji prowadzonych przez organizacje pozarządowe lub inne instytucje, które można byłoby przeprowadzić także w naszej szkole. W ten sposób dotarliśmy na stronę firmy Green Office Ecologic, która zajmuje się realizacją projektów edukacyjno-ekologicznych. Zapoznaliśmy się z ich akcjami i jedna spodobała nam się najbardziej. Była to akcja Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci. Postanowiliśmy przenieść ją na grunt naszej szkoły.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Działanie rozpoczęliśmy od przeprowadzenia akcji promocyjnej. Zależało nam bardzo, aby w warsztatach ekologicznych wzięło udział jak najwięcej osób. Plakaty informujące o zdarzeniu rozwiesiliśmy nie tylko w szkole, ale też w pobliskich sklepach i blokach. Zbieraliśmy zapisy na warsztaty, wykorzystując dziennik elektroniczny. Po tygodniu mieliśmy już potwierdzenie, że w warsztatach weźmie udział min. 40 osób. Prelegentami byli członkowie naszej grupy projektowej oraz pani Asia. Udało nam się przekonać uczestników warsztatów do tego, że podejmowany podczas spotkania tematy są bardzo ważne. Stawialiśmy pytania: Dlaczego warto segregować elektrośmieci? W jaki sposób postępować ze zużytymi bateriami czy akumulatorami? Dużym zaskoczeniem dla uczestników warsztatów była informacja, że w Polsce każdego roku zużywa się około 400 milionów baterii, które zawierają nieulegające neutralizacji metale ciężkie i inne szkodliwe substancje (między innymi kadm i lit)⁶². Dlatego nie powinniśmy wyrzucać ich do kosza razem z innymi odpadami. Gdy dostają się do gruntu lub wody uwalniają bowiem substancje toksyczne i żrące, które stanowią niemałe zagrożenie dla środowiska. Zużyte baterie i akumulatory należy oddzielać od innych odpadów i wyrzucać do specjalnie przygotowanych pojemników.

⁶² <https://dzienniknaukowy.pl/planeta/elektroodpady-dlaczego-recykling-elektrosmieci-jest-tak-wazny>, dostęp: 15.12.2021.

Wolontariusze prowadzą warsztaty na temat segregowania odpadów

Następnie zaprosiliśmy wszystkich chętnych do włączenia się do akcji *Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci*⁶³. Poinformowaliśmy, że na terenie budynku oraz boiska szkoły pojawią się specjalnie oznaczone punkty zbiórki baterii i innych elektrośmieci. W późniejszych etapach realizacji przedsięwzięcia dbaliśmy, aby pojemniki z elektrośmieciami nie były przepełnione. Kontaktowaliśmy się z przedstawicielami firmy Green Office Ecologic, którzy na bieżąco odbierali zebrane odpady. Wiemy, że nasza szkoła była miejscem zbiórki elektrośmieci nie tylko dla społeczności szkolnej, ale też dla społeczności całego osiedla. W zamian za zbierane elektrośmieci szkoła otrzymała materiały papierniczo-biurowe.

Etap 6 – Porozmawiajmy

Udało nam się zrealizować cele postawione na początku realizacji akcji. Spotkaliśmy się, żeby podsumować projekt. Przeanalizowaliśmy kryteria jakości dobrego projektu i okazało się, że nasz projekt można uznać za udany.

Autorzy relacji: Zuzia i Kornel z klasy siódmej
– uczniowie i wolontariusze wraz z opiekunką projektu

63 <https://dzieci-zbieraja-elektrosmieci.pl/o-akcji/>, dostęp: 15.12.2021.

2.3.8. Witamy w Białymstoku – pomoc dzieciom z Afganistanu

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności lokalnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

W naszej szkole od lat uczą się dzieci z doświadczeniem migracji. Najczęściej są to uczniowie z Czeczenii, Białorusi i Ukrainy. Na szkolnym korytarzu możemy usłyszeć i zobaczyć mozaikę języków i kultur. Społeczność szkoły jest bardzo uwrażliwiona na potrzeby tej grupy uczniów. Nauczyciele realizują programy edukacyjne skierowane do uczniów z doświadczeniem migracji, w tym lektorat z języka polskiego jako obcego, przedmiotowe zajęcia wyrównujące wiedzę oraz programy integracyjne, mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i edukacyjnemu grupy dzieci z doświadczeniem migracji. Pod koniec sierpnia w telewizji, prasie, mediach społecznościowych pojawiły się informacje na temat grupy uchodźców z Afganistanu, którzy trafiają na teren Unii Europejskiej, uciekając przed wojną. Nie mogliśmy być wobec tej sytuacji obojętni.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

W pobliżu naszej szkoły znajduje się jedyny w Białymstoku i regionie otwarty Ośrodek pobytowy dla cudzoziemców. Mieszka w nim wielu uczniów naszej szkoły. Wiele razy wychodziliśmy naprzeciwko potrzebom mieszkańców ośrodka, organizując różne zbiórki odzieży czy zabawek. Podobnie było i teraz. Nawiązaliśmy kontakt z pracownikami ośrodka, którzy poinformowali nas, że za kilka dni do Białegostoku trafi duża grupa rodzin z dziećmi z Afganistanu. Zostaną przetransportowani do Polski polskimi samolotami z Kabulu. Okazało się, że nie mieli czasu nawet na spakowanie się, musieli w pośpiechu opuszczać swoje domy, żeby zdążyć na samolot. W grupie, która miała trafić do Białegostoku, będą dzieci w wieku od 6 miesięcy do 10 lat. Potrzebują one podstawowych artykułów higienicznych (m.in. środków do mycia, pieluch, mleka w proszku, chemii do prania), a także ręczników, pościeli, ubrań. Oglądaliśmy też relacje telewizyjne z ewakuacji obywateli Afganistanu przez wojsko. Były to przerażające obrazy. Wiedzieliśmy, że czas zacząć działać. Postanowiliśmy zorganizować zbiórkę niezbędnych artykułów higienicznych, lekarstw itp. Potrzebna była akcja na dużą skalę.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- uwrażliwianie na potrzeby uchodźców w Polsce;
- przybliżenie sytuacji dziecka – uchodźcy w polskiej szkole;
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i edukacyjnemu grupy dzieci z doświadczeniem migracji;
- kształtowanie postaw otwartości i szacunku do drugiego człowieka;
- uświadomienie potrzeby nawiązywania relacji z Innymi;
- wdrażanie do uczestnictwa w różnych formach aktywności wewnątrzgrupowej.

Grupa wiekowa: uczniowie klas VII

Liczba uczestników projektu: 16 uczniów wraz z rodzicami

Działania projektowe:

8. Zorganizowanie grupy projektowej
9. Pozyskanie patronów medialnych.
10. Przeprowadzenie akcji promocyjnej.
11. Zbiórka potrzebnych artykułów.
12. Przekazanie zebranych rzeczy pracownikom Ośrodka pobytowego dla cudzoziemców w Białymstoku.
13. Przygotowanie szkoły na przyjęcie kolegów i koleżanek z Afganistanu.
14. Ewaluacja działań podjętych w czasie akcji.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Wiedzieliśmy, że akcja musi zdobyć rozgłos, dlatego poinformowaliśmy o swoich pomysłach białostockie media. Na nasz apel o współpracę od razu odpowiedzieli redaktorzy „Kuriera Porannego”, którzy zgodzili się objąć przedsięwzięcie swoim patronatem i nagłośnić akcję. Nie zawiedli nas też rodzice, którzy bardzo nas wspierali i dopingowali.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Po zorganizowaniu grupy projektowej, do której przyłączyło się wielu uczniów cudzoziemskich i pozyskaniu sojuszników przygotowaliśmy plakaty informacyjne. Rozwiesiliśmy je w widocznych miejscach na osiedlu. W prasie pojawiły się apele następującej treści:

„Dzielmy się dobrem!” – pod takim hasłem Szkoła Podstawowa nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku organizuje charytatywną zbiórkę na rzecz dzieci uchodźców z Afganistanu. W akcję może się włączyć każdy chętny. Wystarczy, że przyniesie artykuły higieniczne, pościel, ubrania lub ręczniki i wrzuci je do specjalnie przygotowanych kartonów za drzwiami wejściowymi szkoły.⁶⁴

W bardzo krótkim czasie zebraliśmy kilkanaście kartonów z odzieżą i innymi niezbędnymi uchodźcom rzeczami. Wszystko przekazaliśmy przedstawicielom ośrodka dla cudzoziemców. Na stronie internetowej szkoły umieściliśmy wpis następującej treści z podziękowaniami skierowanymi do wszystkich darczyńców:

Zakończyliśmy akcję Dzielmy się dobrem! wspierającą dzieci uchodźców z Afganistanu. Dzięki zaangażowaniu uczniów i rodziców naszej szkoły, a także mieszkańców Białegostoku, przekazaliśmy potrzebującym ubrania, pościel, zabawki, artykuły higieniczne, a także spożywcze. Serdecznie dziękujemy za Waszą wrażliwość na potrzeby innych. Oby dzielenie się dobrem było dla Was źródłem radości!⁶⁵

64 <https://poranny.pl/szkola-podstawowa-nr-26-w-bialymstoku-organizuje-zbiorke-na-rzecz-dzieci-uchodz-z-afganistanu-dary-mozna-przynosc-do-szkoly/ar/c1-15771810>, dostęp: 15.12.2021.

65 <https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/dziekujemy.html>, dostęp: 15.12.2021.

Etap 6 – Porozmawiamy

Po zakończonej zbiórce zorganizowaliśmy spotkanie podsumowujące. Cieszyliśmy się, że akcja przyniosła taki efekt. Wysłaliśmy podziękowania redaktorom gazety. Zastanawialiśmy się, co można było jeszcze zrobić, aby rodziny z Afganistanu bezpiecznie poczuły się w Polsce. Wszyscy zgodzili się, że to dopiero początek naszego wspólnego działania na rzecz uchodźców przebywających w Białymstoku.

Autorzy relacji: Aleksandra i Muksym z klasy ósmej
– uczniowie i wolontariusze wraz z opiekunką projektu

2.3.9 Zmieniamy przestrzeń szkoły dla nas

To uczniowski projekt edukacyjny na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej.

Etap 1 – Analizujemy sytuację i wybieramy wyzwania

Na osiedlu Białostoczek, na którym znajduje się szkoła, jest bardzo mało miejsc, gdzie można odpocząć, chroniąc się przed słońcem. Takiego miejsca nie ma także na terenie szkoły. Obok szkolnego boiska znajduje się plac zabaw dla młodszych uczniów, ale nawet nam brakuje ławeczek. Uczniowie już od jakiegoś czasu zgłaszają potrzebę stworzenia takiego miejsca – oazy odpoczynku na zewnętrznym placu szkoły. Dlatego postanowiliśmy podjąć się tego zadania.

Etap 2 – Zbieranie informacji i diagnoza

Musielśmy określić, jakie są potrzeby społeczności szkolnej w zakresie organizacji miejsca odpoczynku. Z przeprowadzonych wywiadów wynikało, że większość widzi to miejsce jako oazę dla każdego służące integracji środowiska szkolnego i lokalnego. Oczywiście największy problem związany był z brakiem funduszy na realizację przedsięwzięcia. Okazało się jednak, że są sposoby na ciekawe zagospodarowanie wolnej przestrzeni na zewnątrz bez dużych pieniędzy. Postanowiliśmy, że miejsce to udowodni, że można coś zrobić „z niczego” i nadać zużyтым i niepotrzebnym przedmiotom nowe życie.

Etap 3 – Nasze rozwiązanie i plany

Cele projektu:

- zachęcenie dzieci, młodzieży i dorosłych do promowania zachowań proekologicznych;
- podnoszenia świadomości ekologicznej;
- ograniczenie nadprodukcji;
- ukazanie problemu globalnego ocieplenia;
- zasadzenie drzew i krzewów;
- wykonanie mebli z europalet i skrzynek na kwiaty;
- uszycie pokrowców i poduszek z materiałów pozyskanych z zużytych ubrań;
- docenienie uroków przyrody w dobie globalnego ocieplenia.

Grupa wiekowa: uczniowie klas VI – VIII

Liczba uczestników projektu: 18 uczniów wraz z rodzicami

Działania projektowe:

1. Zaplanowanie kolejności działań projektowych.
2. Zorganizowanie spotkania ze specjalistą do spraw globalnego ocieplenia.
3. Pozyskanie i zasadzenie nowych drzewek i krzewów.
4. Zebranie potrzebnych materiałów do wykonania mebli.
5. Wykonanie mebli z europalet i skrzynek (stolików i foteli oraz kwietników).
6. Zorganizowanie warsztatów plastyczno-ekologicznych.
7. Uszycie pokrowców na poduszki i siedziska z niepotrzebnych koszulek.
8. Spotkanie integracyjne podsumowujące akcję.

Etap 4 – Szukamy sojuszników

Wiedzieliśmy, że do realizacji naszych pomysłów potrzebni będą nauczyciele i rodzice. Oczywiście, kiedy przedstawiliśmy im nasz pomysł, z ochotą postanowili nam pomóc. Jeden z rodziców pomógł nam znaleźć specjalistę do spraw ocieplenia globalnego, który zgodził się przeprowadzić warsztaty na ten temat dla uczniów klas VII – VIII. Ten namówił swojego znajomego, który był właścicielem hurtowni roślin, do podarowania szkole kilkunastu drzewek i krzewów. Poza tym rodzice i chętni nauczyciele zobowiązali się do przyniesienia narzędzi i pomocy przy tworzeniu mebli.

Etap 5 – Działamy i prezentujemy efekty pracy

Na spotkaniu organizacyjnym ustaliliśmy strategię zmiany przestrzeni na zewnątrz szkoły. Plan metamorfozy był wynikiem współpracy uczniów, rodziców i nauczycieli. Po analizie naszych możliwości stworzyliśmy projekt oazy odpoczynku przy Szkole Podstawowej nr 26 w Białymstoku. Rodzice zaproponowali, że zajmą się pozyskaniem i przywiezieniem do szkoły palet i skrzynek oraz dostarczeniem doniczek z drzewkami i krzewami. Ustaliliśmy terminy kolejnych spotkań. Potem nastąpiła najciekawsza część projektu. Wspólnie z rodzicami i nauczycielami sadziliśmy rośliny, następnie wykonywaliśmy meble z europalet i skrzynek (stoliki, fotele oraz kwietniki). Meble zostaną ustawione wiosną w kąciku odpoczynku.

Praca rodziców przy tworzeniu mebli do kącika odpoczynku

Praca nad tworzeniem mebli z palet

Wolontariusze sadzą drzewka i krzewy

Podczas jesiennych wieczorów spotykaliśmy się z opiekunką projektu na warsztatach plastyczno-ekologicznych i szyliśmy kolorowe pokrowce na poduszki i siedziska. Wykorzystywaliśmy do tego zniszczone koszulki i skrawki materiałów.

Etap 6 – Porozmawiajmy

Na podsumowanie akcji umówiliśmy się w pizzerii w większym gronie, z opiekunką projektu i rodzicami. Długo dyskutowaliśmy o naszym działaniach i snuliśmy plany na przyszłość. Podziękowaliśmy sobie wzajemnie za pracę.

Autorzy relacji: Franciszek z klasy ósmej
– uczeń i wolontariusz wraz z opiekunką projektu

2.4 Opinie wolontariuszy i koordynatorów/opiekunów Szkolnego Koła Wolontariatu

Poniżej przedstawiam opinie uczniów/uczennic – wolontariuszy/wolontariuszek zaangażowanych w realizację inicjatyw wolontariackich w Szkole Podstawowej nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku oraz opiekunów Szkolnego Koła Wolontariatu i rodziców biorących udział w wolontariackich akcjach.

Koordinowaniem Szkolnego Koła Wolontariusza zajmuję się od dwóch lat i jest to dla mnie ważny element mojej pracy z uczniami. Działalność w Szkolnego Koła Wolontariusza traktuję jako przygodę, która przynosi mi wiele emocji. Pracuję z uczniami z klas VI – VIII. Najczęściej jest to dla nich pierwsze spotkanie z ideą wolontariatu. Pomimo tego, że młodzi wolontariusze potrzebują wsparcia nauczyciela, a praca w SKW pochłania wiele czasu, to czas spędzony w gronie młodych ludzi otwartych na świat i potrzeby drugiego człowieka jest nieoceniony. Wiele się od nich uczę. W szczególności zaangażowania, otwartości na świat i odpowiedzialności.

Koordynator SKW w SP26 w Białymstoku

Kiedy rozpoczynałam współpracę z wolontariuszami, byłam przerażona. Sama nie miałam doświadczenia w pracy wolontariackiej. Brakowało mi wiedzy. Uczyłam się często na własnych błędach. Dzisiaj już wiem, że wokół mnie jest mnóstwo młodych ludzi, którzy chcą pomagać, którzy są wrażliwi na potrzeby innych. Wystarczy tylko ich zachęcić do współpracy, pokierować. Nie wyobrażam sobie szkoły bez wolontariuszy i wolontariatu.

Nauczyciel/opiekun wolontariatu

Moje pierwsze doświadczenie związane z pracą w Szkolnym Kole Wolontariatu nie było najciekawsze. Z grupą kolegów i koleżanek postanowiliśmy zorganizować zbiórkę karmy dla zwierząt. Niestety, akcja się nie udała. Dzisiaj wiem, że zabrakło nam determinacji i zaangażowania. Zbyt szybko ulegliśmy zwątpieniu. Ale nie poddałam się i nadal jestem wolontariuszką w Szkolnym Kole Wolontariatu.

Maria – wolontariuszka z kilkuletnim doświadczeniem

Wolontariat to dla mnie przede wszystkim szansa na rozwój i zdobycie nowych doświadczeń. To czas, kiedy mogę angażować się w ciekawe wyzwania, przynoszące korzyści nie tylko innym, ale też mi samej.

Martyna – wolontariuszka/uczennica klasy ósmej

Czy warto pomagać? Czy warto być wolontariuszem? Na te pytania odpowiem: tak. Praca wolontariusza to najwspanialsza forma pomocy, jaką można sobie wyobrazić. Nauczyłem się, że są korzyści, których na pieniądze nie da się przeliczyć. Choćby uśmiech dziecka.

Wojtek – wolontariusz/uczeń klasy siódmej

Czym jest dla mnie wolontariat? Bezinteresowną pomocą tym, którzy tego najbardziej potrzebują. Świadczenie tej pomocy często wymaga od wolontariusza wielu wyrzeczeń, ale naprawdę warto. Nigdy nie zapomnę naszej pierwszej akcji. Byłam tak dumna z tego, że udało nam się wykonać kilkadziesiąt „Kartek dla bohatera”. Od dwóch lat działam w Szkolnym Kole Wolontariatu i nie wyobrażam sobie innej formy spędzania wolnego czasu.

Marta – wolontariuszka/uczennica klasy ósmej

Dla młodych ludzi wolontariat to fajna przygoda. Dlaczego? Bo ciągle przynosi coś nowego, często nie można przewidzieć, jak potoczą się zaplanowane działania. Bo wolontariat to praca z ludźmi: dziećmi i dorosłymi, którzy potrzebują mojego wsparcia. Dzięki tego rodzaju pracy czuję, że żyję i jestem potrzebny. Po doświadczeniach wolontariatu już nie wystarcza mi kontakt z ludźmi tylko przez internet. Chcę się z nimi spotykać, rozmawiać, tworzyć ciekawe rzeczy.

Maksymilian – wolontariusz/uczeń klasy ósmej

Warto pomagać w dzisiejszym świecie. Kiedy rozglądamy się wokół siebie, dostrzegamy tyle zła i niesprawiedliwości. Dzięki pomaganiu czujemy się lepsi, świat dookoła nas staje się lepszy. Bardzo się cieszę, że mogę pomagać razem ze swoimi dziećmi. Widzę, jaką radość sprawia im działalność w Szkolnym Kole Wolontariatu. Trzeba popierać takie inicjatywy.

Agnieszka – mama uczennicy klasy czwartej

Przewodnik bibliograficzny

Publikacje zwarte, prace zbiorowe, czasopisma:

Borowiecka B., Kacprowicz M., Podręcznik e-wolontariatu. Praktyczny przewodnik dla osób, instytucji i organizacji, które chcą zmieniać świat na lepsze dzięki wykorzystaniu nowych technologii i współpracy z wirtualnymi społecznościami, <https://e-wolontariat.pl/co-robimy/publikacje/podrecznik-e-wolontariatu>; dostęp: 15.12.2021.

Braun K., Praca z młodzieżą metodą projektu, Centrum Wolontariatu, Lublin 2002.

Braun K., Frąszczak B., Szkoła bez przemocy: jak organizować wolontariat w szkole? Poradnik dla nauczycieli, Warszawa 2009.

Butarewicz A., Potoniec K., Mentoring rówieśniczy w szkole. Od teorii do praktycznego zastosowania wobec uczniów cudzoziemskich, Białystok 2013.

Całek G., Wolontariat uczniów w systemie oświaty po reformie edukacji w 2017 roku, *Kwartalnik Trzeci Sektor*, 2/2018, nr 42, s. 61 – 72.

Co każdy koordynator wolontariatu powinien wiedzieć?, pod red. M. Archicińskiej, Warszawa 2011.

Frączak P., Pacewicz A., Młodzi w Akcji. Wiwat Niepodległość! Przewodnik po programie, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2018.

Gocko B., Aspekt społeczno-prawny wolontariatu w III Rzeczypospolitej Polskiej, w: *Seminare. Poszukiwania naukowe*, 2007, nr 24, s. 355 – 370.

Górecki, M., Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia, w: *Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy, Nauki Społeczne*, 2013, nr 1, s. 81 – 109.

Ilczuk D., Sektor non profit w kulturze. Analiza instytucjonalnofinansowa fundacji i stowarzyszeń, Warszawa 1995.

Kata G., Wolontariat szkolny, Warszawa 2017.

Kłosińska K., Wolontariat szkolny krok po kroku, Warszawa 2016.

Kubiak I., Nowe spojrzenie na stare problemy, w: M. Maciuła, *Barwy wolontariatu*, Warszawa 2002, s. 38 – 45.

Kto na ochotnika? Szkolne programy wolontariatu, pod red. S. Żmijewskiej-Kwiręg, Warszawa 2017.

Mendel M., Rodzice i nauczyciele jako sprzymierzeńcy, Gdańsk 2008.

Młodzi w akcji. Przewodnik po programie, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2017.

Ochman M., Jordan P., Jak pracować z wolontariuszami?, Warszawa 1997.

Piotrowski D., Maciuła M., Od chaosu do ustawy, w: *Barwy wolontariatu*, red. M. Maciuła, Warszawa 2002.

Skupień M., Stawik D., Zając J., Franiak J., Wieczorek J., Polak J., Kmiecik A., *Szkolne wolontariaty. Co zrobić, żeby zagrało?*, Katowice 2016.

Wojna M., Co to jest wolontariat?, w: <https://students.pl/artykuly/co-to-jest-wolontariat/>, dostęp: 15.12.2021.

Wolontariat – czas stracony czy bezcenny?, pod red. P. P. Grzybowski, N. Woderska, Bydgoszcz 2014.

Wolontariat – idea, organizacja, doświadczenia, w: *Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy*,

Nauki Społeczne, 2013, nr 1, s. 81 – 109.

Wolontariusz w życiu środowiska lokalnego, pod red. B. Kromolickiej, Szczecin 2003.

Raporty, informatory, poradniki:

Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich, <https://misyjne.pl/caritas-polska-pandemia-zwiekszyła-zaangażowanie-polaków-w-wolontariat/>, dostęp: 12.12.2021.

Dragan M., Zdrowie psychiczne w czasie pandemii Covid-19. Raporty wstępne z badania naukowego kierowanego przez dr hab. Małgorzatę Dragan, <http://psych.uw.edu.pl/2020/05/04/zdrowie-psychiczne-w-czasie-pandemii-covid-19-raport-wstepny-z-badania-naukowego-kierowanego-przez-dr-hab-malgorzate-dragan/>, dostęp: 22.12.2021.

Jak nastolatki znoszą ograniczenia związane z epidemią, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, <https://www.google.com/search?q=fundacja+dajemy+dzieciom+si%C5%82%C4%99>, dostęp: 12.11.2021.

Przewłocka J., Zaangażowanie społeczne Polaków w roku 2010. Wolontariat, filantropia, 1%. Raport z badań, Stowarzyszenie Klon/ Jawor, Warszawa 2011.

Raport z badań „Krakowska młodzież w warunkach kwarantanny Covid-19”, <https://ifis.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/9/2020/04/Krakowska-m%C5%82odziez-COVID19.pdf>, dostęp: 22.12.2021.

Wolontariat młodzieżowy – wysiłek wart zachodu. Poradnik, <https://poradnik.ngo.pl/c-wolontariat-mlodziezowy-wysiłek-wart-zachodu>, dostęp: 20.12.2021.

Wolontariat w organizacjach – 2016r. Wstępne wyniki badania „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/>, dostęp: 15.12.2021.

Akty prawne:

Kodeks cywilny (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 1740)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017r., poz. 356 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2020r. poz. 1057, z 2021r. poz. 1038, 1244, 1535)

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021r., poz. 1082)

Inne:

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wolontariat;3997784.html>, dostęp: 12.12.2021.

<https://bialystok.tvp.pl/49351991/kocie-ranczo-czyli-azyl-dla-mruczkow-w-czarnej-bialostoc-kiej>, dostęp: 12.11.2021.

<https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/ewaluacja-zajec-i-jej-wykorzystanie-do-rozwoju>, dostęp: 12.12.2021.

<https://ochotnicy.waw.pl/aktualnosci/435-wzor-porozumienia-z-wolontariuszem-13-18-lat>, dostęp: 15.12.2021.

https://static.wixstatic.com/ugd/00f0e0_ec2627d797814170baa157e70d8466cb.pdf, dostęp: 15.12.2021.

<https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/kacik-czytelniczy-sp26.html>, dostęp: 15.12.2021.

<https://dzienniknaukowy.pl/planeta/elektroodpady-dlaczego-recykling-elektrosmieci-jest-tak-wazny>, dostęp: 15.12.2021.

<https://dzieci-zbieraja-elektrosmieci.pl/o-akcji/>, dostęp: 15.12.2021/

<https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/dzielmy-sie-dobrem-.html>, dostęp: 15.12.2021.

<https://poranny.pl/szkola-podstawowa-nr-26-w-bialymstoku-organizuje-zbiorke-na-rzecz-dzieci-uchodzcow-z-afganistanu-dary-mozna-przynosc-do-szkoly/ar/c1-15771810>, dostęp: 15.12.2021.

<https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/dziekujemy.html>, dostęp: 15.12.2021.

<https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/uczniowie-klasy-iv-a-wraz-z-rodzicami-podczas-zajec-rozwijajacych-aktywnosc-obywatelska.html>, dostęp: 16.12.2021.

<https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/warsztaty-swiateczne.html>, dostęp: 17.12.2021.

<https://sp26.um.bialystok.pl/pl/aktualnosci/zyczenia-z-okazji-dnia-babci-i-dziadka.html>, dostęp: 21.01.2022.

Załączniki

Załącznik nr 1

Zgoda rodziców/opiekunów prawnych na uczestnictwo dziecka w działaniach wolontariatu szkolnego⁶⁶

Ja,, legitymujący się dowodem osobistym

(imię i nazwisko)

(seria i numer dowodu osobistego)

oświadczam, że jestem opiekunem prawnym Wolontariusza

(imię i nazwisko)

oraz zapoznałem/am się z treścią porozumienia wolontariackiego⁶⁷ i wyrażam zgodę na jego zawarcie.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych na potrzeby kontaktu
w związku z wolontariatem mojego dziecka/podopiecznego.

.....
(miejsowość, data)

.....
(podpis rodzica/opiekuna prawnego)

⁶⁶ Procedura związana z uzyskaniem zgody na uczestnictwo dziecka w działaniach wolontariatu szkolnego zależy od wewnętrznych regulacji w każdej szkole. Załącznik nr 1 zawiera przykładową zgodę rodzica/prawnego opiekuna na uczestnictwo dziecka w wolontariacie szkolnym wykorzystywaną w Szkole Podstawowej nr 26 w Białymstoku, w której realizowany był projekt pn. Szkoła aktywnej integracji. Powyższa zgoda opiekuna prawnego, jest integralnym elementem porozumienia zawieranego między szkołą i wolontariuszem na świadczenie pracy wolontariackiej. Bez zgody opiekuna, porozumienie nie będzie skuteczne.

⁶⁷ Wzór porozumienia wolontariackiego znajduje się w Załączniku nr 3.

Regulamin działalności Szkolnego Koła Wolontariatu (wzór⁶⁸)

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2020r. poz. 1057, z 2021r. poz. 1038, 1244, 1535)
2. Kodeks cywilny (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 1740)
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021r., poz. 1082)

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

1. Wolontariat jest bezpłatnym, dobrowolnym i świadomym działaniem dla dobra innych.
2. Wolontariuszem jest osoba, która dobrowolnie, świadomie i bez wynagrodzenia angażuje się w pracę na rzecz innych.
3. Szkolne Koło Wolontariatu zwane w dalszej części SKW jest inicjatywą dzieci i młodzieży, skierowaną do uczniów Szkoły Podstawowej nr 26 w Białymstoku zainteresowanych działalnością wolontariacką.

Rozdział 2

Plan pracy Szkolnego Koła Wolontariatu

1. Cele i zadania Szkolnego Koła Wolontariatu:
 - a. inspirowanie do aktywności w sferze życia społecznego, tworzenie więzów ze środowiskiem lokalnym;
 - b. przeciwdziałanie nałogom poprzez udostępnienie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu;
 - c. efektywne wykorzystanie potencjału dzieci i młodzieży na rzecz środowiska lokalnego;
 - d. wspierania uczniów w ich rozwoju osobistym;
 - e. doskonalenie umiejętności społecznych uczniów;
 - f. doskonalenie umiejętności organizacji pracy uczniów;
 - g. wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli o narzędzia związane z wychowaniem poprzez wolontariat;
 - h. danie o ekologię i ochronę środowiska oraz zdrowy styl życia.
2. Proponowany harmonogram działań na rok szkolny 2021/2022:
 - a. zbiórka nakrętek – wrzesień 2021;
 - b. zbiórka baterii – wrzesień 2021/czerwiec 2022;
 - c. świąteczne zbiórki żywności – grudzień 2021/kwiecień 2022;
 - d. kiermasze świąteczne – grudzień 2021/kwiecień 2022;

⁶⁸ Zapisy prezentowanego wzoru regulaminu są zaczerpnięte z Regulaminu działalności Szkolnego Koła Wolontariusza w Szkole Podstawowej nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku.

- e. szkolne obchody Światowego Dnia Wolontariusza – grudzień 2020;
 - f. promowanie aktywnej postawy wolontariusza przez udział w konkursach o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim – rok szkolny 2021/2022;
 - g. spotkania i szkolenia dla członków SKMW – cały rok szkolny 2021/2022
 - h. działalność wolontariacka na rzecz Schroniska dla Zwierząt w Białymstoku – rok szkolny 2021/2022;
 - i. Szkolne Pogotowie Lekcyjne – rok szkolny 2021/2022;
 - j. Tydzień Dobrych Uczynków – maj 2021;
 - k. dbanie o opuszczone groby na Cmentarzu Pieczurki – październik 2021/ listopad 2021.
3. Osoby odpowiedzialne za prowadzenie SKW:
- a. Dyrektor Szkoły, który powołuje opiekuna SKW oraz nadzoruje i opiniuje działania SKW;
 - b. opiekun SKW – nauczyciel społecznie pełniący tę funkcję;
 - c. wolontariusze stali – uczniowie szkoły współkoordynujący poszczególne akcje.

Rozdział 3

Prawa wolontariusza

1. Do SKW należą uczniowie Szkoły Podstawowej nr 26 w Białymstoku
2. Członkowie SKW mają prawo do zgłaszania własnych propozycji i inicjatyw.
3. Członkowie SKW mogą podejmować pracę w wymiarze nieutrudniającym nauki w szkole (po lekcjach i w weekendy).
4. Członkowie SKW mogą liczyć na wsparcie ze strony opiekunów i innych członków koła.
5. Każdy członek SKMW może z niego wystąpić, informując o tym opiekuna.
6. Wolontariusz może zostać skreślony z listy wolontariuszy za nieprzestrzeganie Regulaminu Szkolnego Koła Wolontariatu.
7. Wolontariusz ma prawo otrzymania pisemnego zaświadczenia o wykonaniu pracy po przepracowaniu minimum 30 godzin.
8. Wolontariusz ma prawo być poinformowany o trudnościach, kosztach przejazdu związanych z wykonywaną pracą.

Rozdział 4

Obowiązki wolontariusza

1. Członkowie SKW są zobowiązani do przedstawienia pisemnej zgody rodziców/opiekunów prawnych na działania wolontariackie poza szkołą.
2. Członkowie SKW systematycznie uczestniczą w pracach koła, a także w spotkaniach, warsztatach i innych akcjach ogłoszonych przez opiekunów.
3. Członkowie SKW wywiązują się z podjętych zadań.
4. Członkowie SKW szanują siebie i wspierają w działaniach innych wolontariuszy.
5. Członkowie SKW przestrzegają zasad zawartych w regulaminie i podpisują kontrakt na działalność wolontariacką.
6. Członkowie SKW prowadzą dzienniczek wolontariusza.
7. Każdy wolontariusz aktywnie włącza się w działalność SKW, zgłaszając własne inicjatywy wolontariackie.

Rozdział 5

Zadania opiekunów Szkolnego Koła Wolontariatu

1. Prowadzenie warsztatów i szkoleń dla członków SKW.
2. Koordynacja pracy wolontariuszy.
3. Monitorowanie działań członków SKW.
4. Ewaluacja pracy wolontariuszy (sprawozdanie opiekunów SKW składane jest raz w roku szkolnym).

Rozdział 6

Formy nagradzania wolontariuszy

Członkowie SKW mogą być nagrodzeni poprzez:

- a. pochwałę ustną opiekunów SKW, wychowawcy, dyrekcji szkoły na forum szkoły;
- b. umieszczenie nazwiska wolontariusza w sprawozdaniu z działalności SKW;
- c. wręczenie dyplomów i podziękowań za udział w akcjach;
- d. wydanie zaświadczenia poświadczającego liczbę przepracowanych godzin (minimum 30).

Załącznik nr 3

Porozumienie zawierane między szkołą a wolontariuszem o świadczeniu pracy wolontariackiej⁶⁹

zawarte w dniu r. w, pomiędzy:
(nazwa organizatora wolontariatu)
z siedzibą, REGON,
NIP, reprezentowanym przez:,
zwanym dalej **Korzystającym**, a, legitymującego się/-cą się
(imię i nazwisko wolontariusza)
....., PESEL, zamieszkałym/-ą
(nr legitymacji szkolnej)
w, ul....., zwanym/-ą dalej **Wolontariuszem**,
następującej treści:

W dalszej części Umowy Korzystający i Wolontariusz będą nazywani również Stronami.

§ 1

Korzystający oświadcza, że jest podmiotem, na rzecz którego zgodnie z art. 42 ust. 1 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie mogą być wykonywane świadczenia przez wolontariuszy.

§ 2

Wolontariusz oświadcza, że posiada zgodę rodzica/opiekuna prawnego⁷⁰ na zawarcie niniejszego porozumienia.

§ 3

Strony zgodnie ustalają, że porozumienie niniejsze obejmuje świadczenie o charakterze wolontariackim, które ma charakter dobrowolny i bezpłatny.

⁶⁹ Formularz porozumienia zredagowany jest na podstawie wzoru prezentowanego na stronie <https://ochotnicy.waw.pl/aktualnosci/435-wzor-porozumienia-z-wolontariuszem-13-18-lat>, dostęp: 15.12.2021. Zostało przygotowane na podstawie zapisów wynikających z Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego osoba, która ukończyła 13 lat, ale nie osiągnęła pełnoletności ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Integralnym elementem porozumienia jest oświadczenie opiekuna prawnego, który wyraża zgodę na jego zawarcie. Bez zgody opiekuna, porozumienie nie jest skuteczne.

⁷⁰ Wzór zgody znajduje się w Załączniku nr 1.

§ 4

1. Strony zawierają porozumienie o współpracy w zakresie
(nazwa działania/projektu)
2. **Wolontariusz** zobowiązuje się dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonać w ramach porozumienia następujące świadczenia:
 - a.
 - b.

§ 5

Porozumienie zawarte jest na okres od dnia do dnia, przy czym rozpoczęcie wykonywania świadczeń Strony ustalają na dzień, zaś ich zakończenie na dzień

1. Szczegółowy harmonogram zadań Wolontariusza zostanie ustalony w późniejszym, ustalonym przez obie Strony terminie oraz zostanie zaakceptowany przez rodzica /opiekuna prawnego.
2. Strony ustalają możliwość wcześniejszego, niż to określono w ust. 1, jednostronnego rozwiązania Porozumienia za dniowym wypowiedzeniem. Porozumienie może być rozwiązane przez każdą ze Stron bez wypowiedzenia z ważnych przyczyn.
3. W przypadku naruszenia przez **Wolontariusza** istotnych warunków Porozumienia, **Korzystającemu** przysługuje uprawnienie do wypowiedzenia Porozumienia ze skutkiem natychmiastowym.
4. Miejscem wykonywania czynności będzie
(nazwa szkoły)

§ 6

1. **Korzystający** zobowiązuje się zapewnić **Wolontariuszowi** bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń.
2. **Korzystający** zobowiązuje się poinformować **Wolontariusza** o specyfice wykonywania świadczeń oraz o przysługujących **Wolontariuszowi** prawach i ciężących obowiązkach, jak również zapewnić dostępność tych informacji.
3. **Korzystający** zobowiązuje się poinformować rodzica/opiekuna prawnego i **Wolontariusza** o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami

§ 7

Wolontariusz dobrowolnie wyraża zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych oraz wizerunku w celu organizacji i promocji wolontariatu przez
(nazwa organizatora wolontariatu)

§ 8

1. **Wolontariuszowi** wykonującemu świadczenia w okresie powyżej 30 dni przysługuje ubezpieczenie podstawie odrębnych przepisów z ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach.

2. **Wolontariuszowi** wykonującemu świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni **Korzystający** zapewni ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków na czas trwania porozumienia.

§ 9

Rodzic/opiekun prawny ponosi odpowiedzialność materialną za szkody powstałe w trakcie realizacji akcji, spowodowane przez **Wolontariusza**.

§ 10

Wolontariusz zobowiązany jest do wskazania osoby, którą należy poinformować w razie wypadku:

Imię i nazwisko:

Adres zamieszkania:

Telefon:

§ 11

Wolontariusz jest obowiązany wykonywać uzgodnione czynności osobiście i bez zgody **Korzystającego** nie może powierzyć wykonania świadczeń innej osobie.

§ 12

Wolontariusz może w każdym czasie wystąpić o wydanie przez **Korzystającego** pisemnego zaświadczenia o wykonaniu świadczeń przez **Wolontariusza**. Zaświadczenie powinno zawierać informację o zakresie wykonywanych świadczeń.

§ 13

Wszelkie zmiany Porozumienia będą dokonywane w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 14

W sprawach nieuregulowanych przepisami *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* lub niniejszym Porozumieniem zastosowanie będą miały odpowiednie przepisy *Kodeksu Cywilnego*.

§ 15

Spory związane z niniejszym Porozumieniem Strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu powszechnego właściwego dla siedziby **Korzystającego**.

§ 16

Porozumienie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla **Wolontariusza** oraz **Korzystającego**.

KORZYSTAJĄCY

.....

WOLONTARIUSZ

.....

Załącznik nr 4

Dzienniczek wolontariusza⁷¹

.....
(pieczęć szkoły)

DZIENNICZEK WOLONTARIUSZA SZKOLNY KLUB WOLONTARIATU W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 26 W BIAŁYMSTOKU

Rok szkolny

DANE WOLONTARIUSZA	
Imię i nazwisko	
Data i miejsce urodzenia	
Imiona i nazwiska rodziców /opiekunów prawnych	
Adres zamieszkania	
Telefon rodziców /opiekunów prawnych	

Lp.	Akcja / rodzaj działania	Data / liczba godzin	Podpis opiekuna SKW

Ogólna liczba przepracowanych godzin w ramach działalności wolontariackiej:

.....
.....
(podpisy opiekunów SKW)

⁷¹ Załącznik nr 4 zawiera wzór dzienniczka wolontariusze wykorzystywanego w Szkole Podstawowej nr 26 w Białymstoku.

Załącznik nr 5

Harmonogram realizacji uczniowskiego projektu edukacyjnego na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej

Rodzaj zadania	Kto?	Kiedy?	Potrzebne materiały	Koszty

O projekcie

„Szkoła aktywnej integracji” to projekt sfinansowany przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021 – 2030 NOWE FIO.

Głównym celem projektu jest aktywizacja obywatelska na rzecz wspólnego dobra w obszarze skutecznej integracji społeczności cudzoziemskiej z uwzględnieniem minimalizacji problemów, jakie pojawiły się w związku z negatywnymi skutkami pandemii Covid-19, w szczególności w zakresie wzmocnienia procesu reintegracji uczniów z doświadczeniem migracji ze społecznością szkolną i lokalną poprzez intensyfikację działań włączających określone grupy docelowe projektu w proces edukacyjny, poprawę ich kondycji psychicznej, działań włączających społecznie rodziców i młodsze rodzeństwo, intensyfikację działań na rzecz włączania się w działalność wolontariacką możliwie wszystkich uczniów szkoły oraz wsparcie merytoryczne kadry nauczycielskiej, w okresie od 01.07.2021r. do 31.08.2022 r.

Projekt skierowany jest do 70. uczniów z doświadczeniem migracji, w tym mieszkańców Ośrodka dla Cudzoziemców w Białymstoku, pozostałych 580 uczniów, 45 matek uczniów cudzoziemskich i 30 nauczycieli, pedagogów, reedukatorów chcących podnieść swoje kompetencje zawodowe w obszarze pracy z uczniami z doświadczeniem migracji i pracy w szkolnym środowisku wielokulturowym.

W ramach projektu przewiduje się realizację następujących działań:

1. Zajęcia pozalekcyjne pt. Poznajemy Polskę, skierowane do 70 uczniów z doświadczeniem migracji, podczas których będą pogłębiać znajomość języka polskiego w połączeniu z poznawaniem polskich tradycji, kultury, obyczajów i zwyczajów oraz zajęcia wyrównawcze ze wszystkich przedmiotów dla ok. 70 uczniów cudzoziemskich uczących się w Szkole Podstawowej nr 26 w Białymstoku.
2. Trening umiejętności społecznych – metoda terapii umożliwiająca zmniejszenie deficytów w zakresie kompetencji społecznych i pozwalająca na skuteczniejsze radzenie sobie w życiu, także dorosłym, dla 70 uczniów z doświadczeniem migracji ze Szkoły Podstawowej nr 26 w Białymstoku.
3. Warsztaty integracyjne dla 650 uczniów w Szkole Podstawowej nr 26 w Białymstoku, ułatwiające dzieciom harmonijne funkcjonowanie w wielokulturowej szkole, promowanie idei wolontariatu na rzecz najbliższego otoczenia i osób potrzebujących, a także zwiększenie wiedzy dzieci cudzoziemskich nt. polskich tradycji i kultury, a także prawa obowiązującego w Polsce.
4. Zajęcia rozwijające aktywności obywatelskie uczniów pn. Otwieraj się na potrzeby ludzi i środowiska dla 180 uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 26 w Białymstoku, służące stworzeniu warunków umożliwiających wzrost aktywności obywatelskiej uczestników i budowanie aktywności wolontariackiej oraz proekologicznej.
5. Warsztaty animacyjne w Ośrodku dla Cudzoziemców w Białymstoku dla 70 dzieci, służące wzmocnianiu procesu integracji i wychodzeniu z kryzysu związanego z negatywnymi skutkami społecznymi pandemii Covid-19.
6. Warsztaty Polskie wzory w Ośrodku dla Cudzoziemców w Białymstoku dla 45 kobiet, matek uczniów Szkoły Podstawowej nr 26, służące integracji połączonej z działaniami artystycznymi. Celem warsztatów jest wsparcie włączenia matek w życie szkolnej wspólnoty.

7. Kursy dla nauczycieli Jak pracować z cudzoziemcami, z zakresu doskonalenia zawodowego, przeznaczone dla 30 nauczycieli, wolontariuszy, pedagogów, psychologów, reedukatorów oraz osób pracujących dydaktycznie z cudzoziemcami. Celem kursów jest kompleksowe przygotowanie uczestników kursów do pracy z uczniami z doświadczeniem migracji.
8. Publikacja w wersji elektronicznej pt. Wolontariusz w akcji – uczniowskie projekty na rzecz społeczności lokalnej, która jest odpowiedzią na nasilającą się w obecnej sytuacji epidemiologicznej i po zniesieniu obostrzeń, potrzebę tworzenia w polskich szkołach przestrzeni do rozwoju dzieci i młodzieży w zakresie aktywności społecznej i obywatelskiej, a w szczególności aktywności wolontariackiej.

O fundacji

Fundacja Obywatelska Perspektywa została założona w kwietniu 2010 r. Działania Fundacji skupiają się na szerzeniu postaw tolerancji, autentycznego dialogu i współpracy pomiędzy różnymi narodami, grupami etnicznymi, religiami i kulturami.

Celami Fundacji są:

- Szerzenie postaw tolerancji, autentycznego dialogu i współpracy pomiędzy różnymi narodami, grupami etnicznymi, religiami i kulturami dla wzajemnego zrozumienia, wzbogacania się i realizowania wspólnych wartości.
- Propagowanie szacunku wobec praw ludzi, kultur i religii do swobodnego rozwoju.
- Prowadzenie działalności na rzecz upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także innych działań wspomagających rozwój demokracji oraz budowę otwartego, wielokulturowego społeczeństwa.
- Podtrzymywanie tradycji oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.
- Prowadzenie edukacji i upowszechnianie oświaty kulturalnej i społecznej.
- Prowadzenie działalności wspomagającej rozwój kulturalny wspólnot i społeczności lokalnych.
- Prowadzenie działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami.
- Wzmocnienie działań antydyskryminacyjnych w Polsce i zagranicą.
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
- Podejmowanie innych inicjatyw kulturalnych, edukacyjnych i społecznych.
- Edukacja ekologiczna i konsumencka.

Zapraszamy na naszą stronę internetową: www.obywatelska.org.pl

